

LASTEN NEUROLOGISTEN
KEHITYSHÄIRIÖIDEN JA SAIRAUKSIEN
HOIDON SANASTOTYÖ
SUOMI-KIINA

Lin Chen ja Hanna Virtanen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, syksy 2017

Asioimistulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Chen, Lin & Virtanen, Hanna. Lasten neurologisten kehityshäiriöiden ja sairauksien hoidon sanastotyö. Syksy 2017, 55 s., 1 liite.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Asioimistulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia lasten neurologisten kehityshäiriöiden ja sairauksien hoidon suomi–kiina-sanasto. Sanaston termit on jaettu seuraaviin aihealueisiin: lasten neurologiset kehityshäiriöt ja sairaudet, lasten neurologisten kehityshäiriöiden ja sairauksien oireet, lasten neurologisten kehityshäiriöiden ja sairauksien tutkimukset, aivojen osat sekä puheterapia, psykoterapia, fysioterapia ja toimintaterapia. Sanaston termit on koottu tulkkaustilanteista sekä alaa käsittelevästä suomenkielisestä kirjallisuudesta. Vastineet on löydetty sanakirjoista ja alaa käsittelevästä kiinankielisestä kirjallisuudesta sekä internetistä kiinankielisistä tieteellisistä julkaisuista.

Opinnäytetyö muodostuu raportista ja sanastosta. Raportti sisältää tietoperustan, kuvauksen sanaston tekoprosessista ja oman pohdinnan. Tietoperustassa käsitellään lasten neurologisia kehityshäiriöitä ja sairauksia sekä niiden hoitoa ja esitellään sanastotyön keskeisiä käsitteitä. Sanasto on liitteenä. Sanastossa on yhteensä 150 termiä, niiden suomenkieliset määritelmät sekä vastineet kiinaksi.

Opinnäytetyön tarkoitus on auttaa tulkkeja ja tulkkiopiskelijoita työskentelyssä lastenneurologiaan liittyvissä tulkkaustoimeksiannoissa ja niihin valmistautumisessa. Suomesta ei löydy lastenneurologiaan liittyvää suomi–kiina-sanastoa, mutta alaan liittyvät tulkkaukset ovat yleistyneet viime vuosina, joten sanaston laadinnalle oli tarvetta. Sanastosta voi olla hyötyä myös kaikissa aikuisia koskevissa, neurologisia ongelmia käsittelevissä tulkkauksissa.

Asiasanat: lastenneurologia, kuntoutus, sanastotyö

ABSTRACT

Chen, Lin & Virtanen, Hanna. Finnish–Chinese glossary of treatment of children’s neurodevelopmental disorders and neurological diseases. Autumn 2017. 55 p., 1 appendix. Language: Finnish.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Community Interpreting. Degree title: Interpreter.

The aim of the thesis was to produce a Finnish-Chinese glossary of terms of treatment of children’s neurodevelopmental disorders and neurological diseases. The terms of the glossary have been divided into the following categories: children’s neurodevelopmental disorders and diseases, symptoms, examinations, anatomy of the human brain, speech therapy, psychotherapy, physiotherapy and occupational therapy. The Finnish terms have been collected from interpreting situations and from Finnish literature relevant to the subject. The terms in Chinese have been collected from dictionaries and scientific articles on the subject.

The thesis consists of a theory section and the glossary. The theory section presents a concise overview of children’s neurodevelopmental disorders and diseases and their treatment. It also covers the essential concepts of terminology work, description of the glossary work process and the evaluation of the outcome. The glossary can be found in the appendix of this thesis. The glossary has 150 terms in Finnish, their Finnish definitions and the terms in Chinese.

The purpose of this thesis was to help interpreters and interpreting students in their work related to children’s neurology and in preparation for interpreting tasks on the theme. A Finnish–Chinese glossary on children’s neurology does not exist, but interpreting tasks related to it have become more common in recent years, so there was a need for the glossary. It may also be useful in all interpreting tasks that are related to neurology, not only children’s neurology.

Keywords: children’s neurology, rehabilitation, terminology work

摘要

陈琳, Virtanen Hanna. 儿童神经障碍和疾病治疗术语。赫尔辛基, 2017 年秋。
55 页。一个附件。

Diakonia 应用科技大学。事务性口译专业, 口译(应用科技大学)

本论文的目的是编写儿童神经障碍和疾病治疗的芬兰语-中文词汇表。词汇表的术语按照主题分为儿童神经疾病和障碍, 症状, 检查, 大脑部分以及语言、心理、物理和行为治疗。词汇表由芬兰语专业术语, 其定义和中文的对应词组成。词汇表中的术语收集自口译实践和相关文献。

论文由理论, 词汇表编写过程以及结果评估组成。理论部分介绍了儿童神经障碍和疾病及其治疗, 以及术语学的一些关键概念。词汇表附在最后, 一共有 150 个术语。

本论文主要是为口译员以及口译专业学生在儿童神经学相关的口译工作和准备工作中提供帮助。芬兰没有儿童神经学相关的芬兰语-中文词汇表, 但是相关的口译工作在最近几年里变得越来越普遍, 所以需要相关的词汇表。词汇表也可以用在成人神经疾病相关的口译工作中。

关键词: 儿童神经学, 康复, 术语学

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 KATSAUS LASTEN NEUROLOGISIIN HÄIRIÖIHIN JA SAIRAUKSIIN.....	9
2.1. Puheen- ja kielenkehitykset häiriöt	10
2.2. Motoriikan häiriöt	10
2.3. Oppimisvaikeudet	11
2.4. Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt (ADHD)	11
2.5. Autismikirjon häiriöt.....	12
2.6. Kehitysvammaisuus.....	13
2.7. Lasten tavallisimmat neurologiset sairaudet	14
2.8. Harvinaiset neurologiset sairaudet.....	15
2.8.1. Neuromuskulaarisairaudet.....	15
2.8.2. Etenevät aivosairaudet	16
2.8.3. Liikehäiriöt	16
2.8.4. Neuroimmunologiset sairaudet.....	17
3 LASTEN NEUROLOGISTEN KEHITYSHÄIRIÖIDEN JA SAIRAUKSIEN HOITO	18
3.1. Puheterapia	19
3.2. Fysioterapia	19
3.3. Psykoterapia	20
3.4. Toimintaterapia	20
4 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET	21
4.1. Yleiskieli ja erikoiskieli	21
4.2. Tarkoite.....	22
4.3. Käsite.....	23
4.4. Termi	23
4.5. Määritelmä.....	24
4.6. Käsitejärjestelmä	24
4.6.1. Hierarkkinen suhde.....	24
4.6.2. Koostumussuhde.....	25
4.6.3. Funktiosuhde	25
5 SANASTOTYÖPROSESSI JA LOPPUTULOKSEN ARVIOINTI.....	26
5.1. Sanaston kerääminen ja laajuus.....	26
5.2. Termien määritelmät sanastossa.....	28

5.3. Sanaston lähteet ja vastinetyö	29
5.4. Sanaston arviointi	31
6 POHDINTA	33
LÄHTEET	35
LIITE 1: LASTEN NEUROLOGISTEN KEHITYSHÄIRIÖIDEN JA SAIRAUKSIEN HOIDON SANASTO SUOMI–KIINA	38

1 JOHDANTO

Tulkkia saatetaan toisinaan pitää "kaikkien alojen asiantuntijana", jonka oletetaan selviävän ongelmitta tilanteesta kuin tilanteesta ja mistä tahansa aiheesta, koska hän osaa molempia kieliä. Tulkkausta tehneet tai sitä opiskelevat tietävät, että totuus ei ole aivan niin yksinkertainen. Tulkki on ammatti, jossa ei koskaan voi tulla valmiiksi. Aina voi tulla vastaan aihealue, jota ei tunne, tai termi, jonka vastinetta toisella työkielellä ei tiedä. Kieli myös kehittyy koko ajan ja kieleen syntyvät uusia sanoja, joita ei välttämättä ole helppoa kääntää toiselle työkielelle, varsinkin jos kyseistä käsitettä ei toisessa kulttuurissa edes tunneta. Tulkkina on tärkeää päivittää osaamistaan jatkuvasti ja aktiivisesti kerätä itselleen sanastoa, jota työssä tarvitsee.

Usein asioimistulkki työskentelee vaikeiden erikoisalojen sanastojen parissa. Ne voivat aiheuttaa äidinkieliselle puhujallekin haasteita, jos kyseinen erikoisala on vieras. Tulkille on siis eduksi, että hänellä on käytössään mahdollisimman laajat sanastot, sillä sitä paremmin hän voi valmistautua tulkkaukseen. Kuitenkin Suomessa harvinaisempien kielten suhteen on se ongelma, että sanakirjoja tai sanastoja ei välttämättä ole saatavilla. Usein joutuu käyttämään välikieltä (esimerkiksi englantia) etsiessään vastineita toisella työkielellä.

Meidän opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen opinnäytetyö ja tuote on tulkkien käyttöön laadittu lasten neurologisten kehityshäiriöiden ja sairauksien hoitoon liittyvä suomi–kiina-sanasto. Tätä sanastotyötä meidät motivoi tekemään nimenomaan edellä mainittu suomi–kiina-sanastojen puuttuminen. Toki sanastotyömme kattaa vain pienen erikoisalan, mutta mitä enemmän tämän tyyppisiä sanastoja tehdään, erityisesti aloilta, jotka esiintyvät tulkkaustoimeksiannoissa säännöllisesti, sitä paremmin tulkit pystyvät jatkossa valmistautumaan tulkkaus-tilanteisiin.

Oman tulkkauskokemuksemme kautta olemme huomanneet, että lasten neurologisiin sairauksiin liittyviä tulkkaustilanteita on suhteellisen paljon ja ne ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. Lisäksi paitsi tulkkausalalla, myös sosiaali-

ja terveysalalla työskentelevät tuttavamme ovat kertoneet lisääntyneistä lasten neurologisista ongelmista, niiden ratkaisemisen vaikeudesta sekä ongelmakentän laajuudesta. Tämä on vahvistanut omaa ammatillisen kehittymisen tarvettamme ymmärtää paremmin juuri tätä aihetta ja sitä kautta suoriutua paremmin aihetta käsittelevistä tulkaustilanteista.

Suomessa ei ole tällä hetkellä kattavaa terveysalan suomi–kiina-sanastoa, eikä siten myöskään sanastoa, joka erikoistuisi neurologiaan. Kuitenkin lasten neurologisten sairauksien hoito pitää sisällään laajan skaalan erilaisia termejä ja niiden tulkkaminen voi olla tulkkille sanastollisesti hyvin haastavaa. Lisäksi ei voi jättää huomiotta sitä, että lasten sairauksia koskevat tulkaustilanteet voivat olla myös henkisesti raskaita tulkeille, jolloin tilanteen hallinnan ja parhaan mahdollisen tulkaussuorituksen kannalta erinomainen sanastollinen tietämys on suureksi avuksi.

Vaikka laadittava sanastomme keskittyy lasten sairauksiin, osa neurologisista sairauksista ja hoitomuodoista koskettaa myös aikuisia, joten sanastosta on tulkeille hyötyä myös muissa kuin lapsia koskevissa tulkaustilanteissa. Sanastomme tärkein kohderyhmä on tulkit, mutta siitä voivat hyötyä myös lasten vanhemmat. Lasten neurologisten sairauksien hoitoprosessi on usein pitkä ja monivaiheinen, joten vanhemmille voi olla apua sanastosta esimerkiksi tilanteessa, jossa he haluaisivat etsiä omalla kielellään (tässä tapauksessa kiinaksi) lisätietoa jostain tietystä aiheesta tai ymmärtää paremmin terveydenhuollon viestintää, kuten lähetteitä tai hoito-ohjeita.

Opinnäytetyömme tietoperustassa käsitellään paitsi sanastotyön keskeisiä käsitteitä ja vaiheita, myös lasten neurologisia häiriöitä ja sairauksia sekä hoitomuotoja. Hoitoina käsittelemme puheterapiaa, psykoterapiaa, fysioterapiaa ja toimintaterapiaa. Toivomme, että opinnäytetyömme voi toimia tulkeille paitsi sanaston, myös tietoperustan osalta hyödyllisenä lähteenä, josta voi nopeasti ja helposti katsoa perusasiat liittyen lasten neurologisiin häiriöihin ja sairauksiin. Emme tietenkään pysty niiden osalta kattavasti kertomaan kaikesta alaan liittyvästä, mutta tarkoituksemme on antaa ytimekäs ja selkeä perustiedot kattava opastus kyseiseen alaan.

2 KATSAUS LASTEN NEUROLOGISIIN HÄIRIÖIHIN JA SAIRAUKSIIN

Lastenneurologia pitää sisällään lapsuus- ja nuoruusiän normaalin kehityksen (liikkeet, liikunta, tasapaino, hienomotoriikka, koordinaatio, puhe ja muu viestintä), älyllisen, emotionaalisen ja sosiaalisen sekä aistien kehityksen ja niiden poikkeavuuksien ja häiriöiden esiintymisen, arvioinnin, selvittelyn ja seurannan (Sillanpää, Herrgård, Iivanainen, Koivikko & Rantala 2004, 14).

Jos lapsen aivoissa, selkäytimessä, ääreishermostossa, autonomisessa hermostossa tai lihaksissa ilmenee toiminnallista poikkeavuutta, hän on neurologiselta kehitykseltään poikkeava. Lasten neurologisista ongelmista suurin osa on vikoja, vammoja tai pitkäaikaisia sairauksia. Vauriot voivat olla synnynnäisiä tai hankinnaisia eli esimerkiksi sairauden tai tapaturman aiheuttamia. (Sillanpää ym. 2004, 14–15.)

Lasten yleisimpiin kehityksen poikkeavuuksiin kuuluvat puheen- ja kielenkehityksen häiriöt, motoriikan kehityshäiriöt, oppimisvaikeudet, aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt, autismitilaston häiriöt ja kehitysvammaisuus. Lasten tavallisimpiin neurologisiin sairauksiin kuuluvat muun muassa epilepsia, CP-vamma, hydrokefalia, aivokasvaimet ja aivovammat. Lisäksi lapsilla voi olla harvinaisia neurologisia sairauksia, kuten hermo- ja lihassairauksia, eteneviä aivosairauksia tai liikehäiriöitä. (Pihko, Haataja & Rantala 2014, 7–9.)

Osa häiriöistä tai sairauksista saatetaan todeta jo lapsen syntyessä tai sikiöaikana. Joskus taas vanhemmilla herää epäily siitä, että lapsen kehitys ei ole normaalia, ja he itse ottavat yhteyttä terveydenhuoltoon. Neuvoloiden terveystarkastuksissa hoitohenkilökunta voi myös tehdä havainnon lapsesta, jolloin asiaa aletaan tutkia tarkemmin. Ensimmäisenä ikävuotena tulisi havaita CP-vammaisuuden oireet, älyllinen kehitysvammaisuus sekä näkö- ja kuulovammat, kolmanteen ikävuoteen mennessä kommunikaatio- ja kontaktiongelmat, ja lievät oppimisvaikeuksia enteilevät kehityshäiriöt tulisi todeta ennen koulun alkua. (Herrgård & Renko. Lapsen neurologisen kehityksen seuranta - milloin on syytä huoleen?)

Herrgård ja Renko toteavat, että maahanmuuttajat tuovat lisähaasteen terveydenhuollon kehitysseurannalle. Esimerkiksi pakolaisena muuttaneiden perheiden lapset ovat kasvaneet hyvin poikkeuksellisissa ja psykososiaalisesti epävakaisissa olosuhteissa, mikä voi vaikuttaa lapsen normaaliin kehitykseen ja käyttäytymiseen. Lisäksi ikäkausinormien soveltaminen neuvolassa voi olla hankalaa, kun kyseessä on maahanmuuttajataustainen lapsi, joka on kasvanut hyvin erilaisessa kulttuurissa. Vaikka tulkkia käytettäisiin, se ei poista kaikkia kieli- ja kulttuuriongelmia. Esimerkiksi joissain kulttuureissa lapsen kehityksen ongelmat koetaan häpeällisinä, mikä voi aiheuttaa viivästystä ja vaikeuksia lapsen tutkimiseen. (Herrgård & Renko. Lapsen neurologisen kehityksen seuranta - milloin on syytä huoleen?)

2.1. Puheen- ja kielenkehitykset häiriöt

Kielihäiriö tarkoittaa kyvyttömyyttä kommunikoida sujuvasti kielen välityksellä ja käyttää kieltä oppiakseen asioita. Kielihäiriöön voi liittyä sosiaalisia ja emotionaalaisia ongelmia sekä koulumenestykseen kytkeytyviä ongelmia. Lasten kehitykselliset puhe- ja kielihäiriöt voidaan jakaa oireiden perusteella eri luokkiin: artikulaatiohäiriöt, viivästynyt puheen- ja kielenkehitys, kielenkehityksen erityisvaikeus, puheen sujuvuuden häiriöt, puhe-elinten motoriikan häiriöt, nasaliteetin häiriöt, äänihäiriöt, puhumattomuus, kieliopillisen kehityksen häiriöt ja luku- ja kirjoitushäiriöt. Lapsella voi kuitenkin esiintyä useampaan luokkaan kuuluvia häiriöitä ja ne voivat ilmetä eri tavoin eri ikäkausina. (Korpilahti 2003, 40–41.)

2.2. Motoriikan häiriöt

Hienomotoriikka tarkoittaa käsien käyttöä ja karkea motoriikka kaikkea muuta liikumista. Jos kumman tahansa kehityksessä ilmenee ongelmia, mahdollisia syitä on monia. Hienomotorisen kehityksen häiriöt voivat viitata älylliseen kehitysvammaisuuteen, CP-vammaan tai ne voivat olla oire vain pienestä erityisvaikeudesta. Karkean motoriikan ongelmat voivat johtua lihasheikkoudesta, tasapainovaikeuksista tai ongelmista vartalon hallinnassa. (Hermanson 2012.)

Lievät motoriikan poikkeavuudet ovat yleisiä. Niiden syynä ei ole neurologinen sairaus tai vamma, vaan neurologiset oireet näkyvät lapsen liikkeiden ohjauksessa ja kehon hallinnassa. Näissä tapauksissa lisätutkimuksia ei tarvita. Muissa kuin lievissä tapauksissa lääkäri ohjaa lapsen fysioterapeutin tai toimintaterapeutin arvioon. Jos lapsella kuitenkin on merkittäviä neurologisia oireita, joiden epäillään liittyvän neurologiseen sairauteen, hänet ohjataan suoraan erikoissairaanhoidon tutkimuksiin. (Terveyskylä 2017.)

2.3. Oppimisvaikeudet

Oppimisvaikeudet ovat yksi suurimpia tekijöitä, jotka uhkaavat lapsen normaalia kehitystä. Oppimisvaikeuksiin kuuluvat ongelmat kuuntelu-, puhe-, luku-, kirjoitus-, päättely- ja matematiikkataitojen saavuttamisessa ja käyttämisessä. Kaikki oppimisvaikeudet eivät liity neurologisiin ongelmiin, mutta esimerkiksi todetut neurologiset sairaudet kuten epilepsia tai CP sekä onnettomuuksien aiheuttamat aivovammat voivat ilmetä oppimisvaikeuksina. Kun oppimisvaikeudet ovat selvästi liitettävissä neurologisiin sairauksiin, tulisi jo varhaislapsuudesta asti tukea kehitystä, jotta oppimisvaikeuksilta vältyttäisiin tai niitä vähennettäisiin. (Ahonen & Aro 2001, 14–15.)

2.4. Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt (ADHD)

ADHD on neuropsykiatrinen häiriö, jonka oireisiin kuuluvat tarkkaamattomuus, impulsiivisuus ja ylivilkkaus. Muita oireita ovat vireystilan, käyttäytymisen sääntelyn ja toiminnanohjauksen vaikeudet. Häiriö saattaa haitata erityisesti koulunkäyntiä ja sosiaalisia suhteita. Noin viidellä prosentilla 6–18-vuotiaita esiintyy ADHD:tä. Sitä voidaan hoitaa psykososiaalisilla hoitomuodoilla tai lääkehoidolla tai näiden kahden yhdistelmällä. (Puustjärvi, Raevuori & Voutilainen 2012.)

Ensimmäiset kouluvuodet voivat olla aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöstä kärsiville vaikeinta aikaa, jolloin korostuvat erityisesti oppimisvaikeudet ja käytöshäiriöt. Mahdolliset motoriset ongelmat taas helpottuvat iän myötä, joten vaikka 7-vuotiaana yli puolella diagnosoiduista on motorisia ongelmia, aikuisena niitä on enää vain viidesosalla. Psykkiset ongelmat ovat 2–3 kertaa yleisempiä ADHD-lapsilla verrattuna terveisiin saman ikäisiin. Kuntoutusmuotona yleisin on toimintaterapia, mutta erityisesti käytös- ja tunne-elämän häiriöistä kärsivät saavat yksilöllistä psykoterapiaa. (Herrgård & Airaksinen 2004, 260–263.)

2.5. Autismikirjon häiriöt

Autismikirjon häiriöt ovat neurobiologisia keskushermoston kehityshäiriöitä. Ne kattavat varhaislapsuuden autismin, Aspergerin syndrooman, Rettin oireyhtymän ja disintegratiivisen kehityshäiriön. (Kaski, Manninen, Mölsä & Pihko 2012, 122–123.)

Autismikirjon häiriöiden oireisiin kuuluvat vaikeat vuorovaikutuksen häiriöt, vaikeat kommunikaatiohäiriöt kuten kielen, eleiden ja symbolien ymmärtämisen vaikeus sekä vaikeus ilmaista itseään ja hyvin poikkeava ja rajoittunut käyttäytyminen, johon saattaa liittyä monimutkaisia rituaaleja, outoja tapoja tai erittäin poikkeavaa leikkiä. Lisäksi oireina saattaa olla poikkeava reagointi aistiärsykkeisiin, liiallinen tai alentunut aktiivisuus, unihäiriöt, syömishäiriöt tai itsensä vahingoittaminen. Suurin osa autistisista lapsista on kehitysvammaisia. Heillä on kuitenkin hieman erityyppisiä oppimisvaikeuksia kuin muilla kehityshäiriöisillä lapsilla. Heillä voi olla erityistaitoja ja valmiuksia joissain asioissa, mutta lyhytaikainen muisti on hyvin heikko. (Gillberg 1999, 13–27.)

Tutkimuksissa on todettu, että lapsuusiän autismi on yleisempi perheissä, joissa jompikumpi tai molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia. Syitä tähän voivat olla perinnölliset tekijät, sikiökautiset infektiot ja monikielinen ympäristö lapselle, jolla on ollut syntymästä lähtien vaikeuksia tulkita aistiärsykeitä. (Gillberg 1999, 93.)

2.6. Kehitysvammaisuus

Suomessa on voimassa kehitysvammalaki (519/1977), joka määrittelee sen, kuka on oikeutettu saamaan erityishuollon palveluja. Sen mukaan palveluihin on oikeutettu henkilö, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja.

Vammalla tarkoitetaan fyysistä tai psyykkistä vajavaisuutta, joka rajoittaa henkilön suorituskykyä jatkuvasti. Kehitysvammaisuus ilmenee muidenkin elimien kuin hermoston vammoina ja vaurioina, vaikka hermoston kehityshäiriöt ovat yleisin kehitysvammaisuuden laji. Hermoston kehityshäiriöistä aivojen kehityshäiriöt ovat olennaisimmat. Suomessa arvioidaan olevan noin 50 000 kehitysvammaista eli noin 1 prosentti väestöstä. Tämä tosin riippuu siitä, miten kehitysvammaisuus määritellään. Jos mukaan luetaan kaikki ennen 18 ikävuotta syntyneet vammat, kuten älyllinen jälkeenjääneisyys, liikuntavammat, puhe- ja aistivammat, epilepsia ja lievä aivotoiminnan häiriö, kehitysvammaisten osuus väestöstä on huomattavasti suurempi. (Kaski ym. 2012, 20, 27.)

Kehitysvammaisten kuntoutumiseen vaikuttavat erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset tekijät, lisävammojen määrä ja laatu sekä ikä. Kuntoutus siis tulee suunnitella yksilöllisesti nämä seikat huomioon ottaen. Kuntoutukseen voidaan käyttää muun muassa puheterapiaa (itseilmaisun parantaminen), fysioterapiaa (lääkinnällisestä kuntoutuksesta apuvälineiden järjestämiseen: lisätään mahdollisuuksia itsenäiseen elämään) ja toimintaterapiaa (esimerkiksi motoristen taitojen kehittäminen, päivittäisistä toiminnoista selviäminen, apuvälinetarve). (Kaski ym. 2012, 274–283.)

Lisäksi kehitysvammaisilla henkilöillä on suurempi riski saada mielenterveyden häiriöitä. Tällöin saatetaan tarvita myös psykiatrista kuntoutusta. Noin 20 prosentilla avohoidossa olevista ja 45 prosentilla laitoshoidossa olevista on psyykinen sairaus. Vakavia mielenterveyden häiriöitä arvioidaan olevan 5–10 prosentilla. Yleisimmät sairaudet ovat kaksisuuntainen mielialahäiriö ja skitsofrenia. (Kaski ym. 2012, 127–136.)

2.7. Lasten tavallisimmat neurologiset sairaudet

Yleisimpiä lasten neurologisia sairauksia ovat muun muassa epilepsia, CP-vammaisuus, hydrokefalia sekä erilaiset aivokasvaimet tai aivovammat. Esittelemme seuraavaksi lyhyesti, mitä nämä sairaudet käytännössä tarkoittavat.

Epilepsia on pitkäaikaissairaus, jota joudutaan hoitamaan yleensä koko elämän ajan. Epileptinen kohtaus tapahtuu, kun aivojen normaali sähköinen toiminta häiriintyy. Kohtauksen normaaleja oireita ovat muun muassa tajunnan osittainen tai täydellinen hämärtyminen, tahdosta riippumattomat liikeoireet ja kyvyttömyys puhua. Lapsella sairaus voi alkuun oirehtia siten, että hänen kehityksensä hidastuu tai puhe taantuu. Epilepsia voi johtua monesta syystä, eikä aina syytä pystytä edes selvittämään. Sitä voi aiheuttaa erilaiset aivoja vaurioittavat verenkiertohäiriöt, kasvaimet, vammat tai tulehdukset, mutta se voi myös puhjeta geneettisistä tai rakenteellisista syistä. Epilepsia puhkeaa yleensä varhaislapsuudessa tai vanhuudessa. Lasten epilepsioista 20–30 prosenttia on vaikeahoitaisia. (Epilepsialiitto 2016.)

CP-vammaisuudella eli aivoperäisellä liikuntavammaisuudella tarkoitetaan sikiöaikana tai varhaislapsuudessa ennen kahden vuoden ikää tapahtunutta aivovaurion aiheuttamaa kyvyttömyyttä pitää normaali asento ja suorittaa normaaleja liikkeitä. On hyvin harvinaista, että CP-vammaisilla lapsilla olisi pelkkä motorinen vamma, vaan yleensä lisäksi esiintyy muita liitännäisongelmia kehityksen eri osaluilla. Liitännäisongelmia voivat olla epilepsia, näkö- tai kuulovamma, suun alueen liikehäiriöt, kommunikaatio-ongelmat tai kognitiiviset vaikeudet. (Autti-Rämö 2004, 161–170.)

Hydrokefalus on tila, jossa aivo-selkäydinesteen määrä on kasvanut ja aivokammioiden paine on kohonnut. Sitä ilmenee Suomessa noin yhdellä tuhannesta syntyneestä lapsesta. Pienten lasten oireisiin kuuluvat pään liikakasvu, pullottava aukile ja laajat kallon saumat. Hydrokefalusta hoidetaan sunttihoidolla, joka tarkoittaa sitä, että ylimääräinen aivo-selkäydineste johdetaan letkun avulla joko verenkiertoon tai vatsaonteloon. (Serlo 2004, 109–111.)

Aivokasvaimia löydetään lapsilta Suomessa noin 50 joka vuosi ja ne ovat toiseksi yleisin lasten syöpätauti leukemian jälkeen. Aivokasvaimet voivat aiheuttaa pitkäaikaisia neurologisia, neurokognitiivisia, psykososiaalisia ja/tai psykiatrisia ongelmia. Erityisesti oppimiseen liittyvät vaikeudet ovat yleisiä seurauksia kasvaimista. (Pihko 2014, 146, 153.)

Aivovamma voi seurata onnettomuudesta tai pahoinpitelystä. Suurin osa lasten aivovammoista on lieviä, mutta pojilla on kaksinkertainen riski saada aivovamma verrattuna tyttöihin. Lievistä aivovammoista lapset toipuvat hyvin, mutta vaikean aivovaurion saanut lapsi vaatii pitkäaikaista seurantaa ja kuntoutusta. (Lönngqvist 2014, 158,166.)

2.8. Harvinaiset neurologiset sairaudet

Yleisempien neurologisten sairauksien lisäksi on olemassa joukko harvinaisia sairauksia, joita tulkki ei välttämättä koskaan uransa aikana tule kohtaamaan, mutta se ei tarkoita sitä, ettei se olisi mahdollista. Olemme ottaneet tämän huomioon myös sanaston laadinnassa ja sisällyttäneet siihen muutaman harvinaiseen sairauteen liittyvän termin, jotka ovat tulkkauksilanteissa yllättäen tulleet vastaan. Sen vuoksi käsittelemme lyhyesti muutaman harvinaisemman sairausryhmän. Harvinaisiin neurologisiin sairauksiin voidaan luokitella kuuluvan neuromuskulaarisairaudet, etenevät aivosairaudet, liikehäiriöt ja neuroimmunologiset sairaudet.

2.8.1. Neuromuskulaarisairaudet

Neuromuskulaarisairaudet ovat hermo-lihassairauksia, jotka johtuvat hermo-lihasliitoksen tai alemman motoneuronin toimintahäiriöstä. Tyypillisiä oireita ovat muun muassa lihasheikkous, tuntepuutos, kävelyvaikeudet ja paksuuntuneet tai hennot lihakset. Lihastaudit ovat elinikäisiä sairauksia ja usein perinnöllisiä. Niiden kuntoutuksessa tärkeänä tavoitteena on ylläpitää lapsen toimintakykyä. Sitä

yritetään tukea terapioiden ja apuvälineiden avulla. Yleensä lapsi saa säännöllistä fysioterapiaa omatoimisen harjoittelun lisäksi. (Isohanni & Pihko 2014, 172, 182.)

2.8.2. Etenevät aivosairaudet

Eteneviä aivosairauksia voidaan luokitella eri perustein. Yleensä ne jaotellaan kolmeen eri ryhmään, jossa ensimmäiseen ryhmään kuuluvat lysosomaaliset kertymätaudit, mitokondriotaudit ja peroksisomitaudit. Tässä jaottelu perustuu solurakenteeseen, jossa on todettu toimintahäiriö. Toiseen ryhmään kuuluvat on jaoteltu poikkeavan aineenvaihduntareitin perusteella ja niitä ovat ureasyklin häiriöt, rasvahappojen hapettumisen häiriöt ja hiilihydraattiaineenvaihdunnan häiriöt. Kolmas ryhmä on poikkeavan aineenvaihduntatuotteen perusteella jaotellut sairaudet, joihin kuuluvat aminohappovirtsaisuus ja orgaanishappovirtsaisuus. Varhaislapsuudessa etenevät aivosairaudet voivat ilmetä huonona menestymisenä, motorisen kehityksen poikkeavuutena ja myöhemmin ne voivat vaikuttaa oppimistaitojen hidastumiseen tai taantumiseen. (Lönnqvist 2014, 184.)

2.8.3. Liikehäiriöt

Harvinaisista neurologisista sairauksista puhuttaessa liikehäiriöllä tarkoitetaan tahdosta riippumattomia liikkeitä, jotka liittyvät sairauden tai vamman aiheuttamaan aivojen rakennepoikkeavuuteen tai geneettiseen alttiuteen. Lapsilla yleisin liikehäiriö on tic-oireet eli tahdosta riippumattomat nykimisliikkeet. Jos niihin liittyy motorisia oireita ja ääntelyä, on kyse Touretten oireyhtymästä. Muita liikehäiriöitä ovat esimerkiksi atetoosi (toistuvat, matomaiset pakkoliikkeet raajoissa tai lihaksissa), dystonia (epätarkoituksenmukaiset, nykivät ja toistuvat liikkeet) ja korea (tahattomat vartalon ja raajojen jatkuvat liikkeet). (Lönnqvist 2014, 194.)

2.8.4. Neuroimmunologiset sairaudet

Neuroimmunologisiin sairauksiin kuuluvat erilaiset hermosto- ja tulehdussairaudet. Neuroimmunologinen tutkimus on viime vuosina kehittynyt ja uusia tautiryhmiä on löydetty, ja niiden merkityksen uskotaan kasvavan tulevaisuudessa. Neuroimmunologisiin sairauksiin kuuluvat muun muassa demyelinaatiosairaudet, autoimmuunienkefaliitit, verisuonitulehdukset ja Guillain-Barrén oireyhtymä.

Demyelinaatiosairaudet ovat hermostosairauksia, kuten alle 12-vuotiailla esiintyvä aivo-selkäydintulehdus, multippeliskleroosi (MS-tauti) ja näköhermon tulehdus. Autoimmuunienkefaliitit ovat aivokudoksen tulehduksia, joista lapsilla yleisin on NMDA-reseptorienkefaliitti. Sen oireita ovat voimakkaat psykiatriset oireet, joihin voi liittyä liikehäiriöitä, sekavuutta ja autonomisen hermoston häiriöitä. Guillain-Barrén oireyhtymä tarkoittaa akuuttia ääreishermoston ja hermojuurten tulehdussairautta, jonka oireita ovat lihasheikkous, heijasteiden vaimentuminen ja aivo-selkäydinnesteen kasvanut proteiinipitoisuus. (Linnankivi 2014, 197–206.)

3 LASTEN NEUROLOGISTEN KEHITYSHÄIRIÖIDEN JA SAIRAUKSIEN HOITO

Lastenneurologinen kuntoutus on usein hyvin pitkäaikaista ja siitä tulee osa lapsen elämää. Kuntoutus kuuluu erikoissairaanhoidon piiriin, mutta sitä järjestetään usein yhdessä perusterveydenhuollon kanssa. Kuntoutuksen tarve ja sisältö määritellään kuntoutuksen alussa, kun kuntoutussuunnitelma tehdään. Vakiintuneisiin terapiamuotoihin kuuluu nykyään fysioterapia, puheterapia, toimintaterapia ja neuropsykologinen kuntoutus. (Koivikko & Korpela 2004, 644–651.)

Usein lapsen häiriön tai sairauden arvioinnista sekä kuntoutuksesta on päättämässä monitieteinen työryhmä, jossa eri tieteenaloilta tulevat asiantuntijat työskentelevät itsenäisesti. Esimerkiksi lastenneurologi voi tehdä arvion lapsen kokonaiskehityksestä ja tarpeesta jatkotutkimuksiin. Lapsi saattaa saada lähetteen psykologille, joka arvioi kognitiivisia taitoja ja psyykkistä kehitystä. Sen jälkeen puheterapeutti voi arvioida puheen ja kielen kehityksen tason ja viimeiseksi fysioterapeutti tekee arvionsa lapsen motorisesta kehityksestä. Arviointien perusteella asiantuntijat antavat lausunnon kuntoutustarpeesta ja jokainen asiantuntija laatii kuntoutussuunnitelman. (Leskinen 2001, 32.)

Lastenneurologia on siis ala, jossa tulkkia saatetaan tarvita hyvin erilaisissa tilanteissa ensimmäisistä lääkärikäynneistä aina eri kuntoutusmuotoihin. Kun on kyse pitkäaikaisesta vakavasta häiriöstä tai sairaudesta, on todella tärkeää, että vanhempi tai vanhemmat ovat ymmärtäneet tarkasti sen, mistä on kyse, miten hoitopolku suomalaisessa terveydenhuollossa etenee, mitä eri terapioiden avulla pyritään saavuttamaan ja mitä heiltä itseltään vaaditaan, jotta lapsen tilanne olisi paras mahdollinen. Tulkilla on tässä prosessissa tärkeä rooli ymmärryksen ja hyvän yhteistyön edesauttamisessa. Paitsi häiriö tai sairaus itsessään, myös suomalaisen terveydenhuollon rakenne ja toimijat voivat olla vieraita maahanmuuttajataustaiselle henkilölle, eikä välttämättä esimerkiksi Suomessa tarjottuja terapiamuotoja löydy henkilön omasta kulttuurista. Esimerkiksi toimintaterapiaa ei ole olemassa Kiinassa, joten hyväkään vastine tulkkauksessa tuskin vielä riittää selittämään, mistä on kyse.

3.1. Puheterapia

Puheterapian päämääränä on antaa lapselle toimiva kommunikaatiotapa. Kommunikaatiokyvyn lisäksi terapeutti voi auttaa lapsia, joilla on syömis- ja juomisvaikeuksia. Terapeutti tutkii lapsen kielellistä kehitystä, puheen ymmärtämistä ja tuottamista, sanavarastoa sekä puheessa mahdollisesti esiintyviä äännevirheitä. Jos lapsi ei pysty puhumaan, puhe voidaan korvata toisenlaisilla kommunikaatiomenetelmillä, kuten viittomilla ja graafisilla symbolikielillä. (Kallio 2004, 658–659.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa on enenevässä määrin vieraskielisiä sekä monikielisiä lapsia. Jotta lapsen kielen kehitys turvataan, on tärkeää, että lapsi saa sekä suomen että oman kielensä opetusta. Lapsi saattaa kokea hämmennystä uuden ympäristön vuorovaikutussäännöistä ja tarvita tukea oppiakseen noudattamaan niitä. Kuitenkin jos maahanmuuttaja on kielihäiriöinen lapsi, ongelmat voivat korostua ja vaatia kuntouttajalta huolellista paneutumista haasteisiin, joita monikielisyys ja kulttuurierot aikaansaavat. (Korpijaakko-Huuhka & Launonen 2003, 11.)

3.2. Fysioterapia

Fysioterapia on lääkinällinen kuntoutusmuoto, joka tähtää liikkumis- ja toimintakyvyn parantumiseen ja ylläpitämiseen. Vamman laadusta riippuu, mitkä ovat terapian tavoitteet. Tavoitteita voi olla lihasjänteiden normalisointi, liikkeiden koordinoinnin parantuminen, tasapainoon vaikuttaminen ja lihasvoiman parantaminen. Fysioterapeutin vastuuseen kuuluu myös apuvälineiden tarpeen arviointi, sovitukset ja käytön harjoittelu. On myös tärkeää ohjata vanhempia siinä, miten lasta käsitellään. Lisäksi hoitohenkilökunnan tai lapsen kanssa työskentelevien henkilöiden neuvonta lapsen liikkeiden huomioimisessa ja oikeanlaisessa tukemisessa on osa fysioterapeutin työtä. (Kallio 2004, 656–658.)

3.3. Psykoterapia

Psykoterapeuttiset hoidot ovat olennainen osa neurologisten häiriöiden ja sairauksien kuntoutusta. Niitä voidaan järjestää Kelan toimesta lääkinnällisenä kuntoutuksena esimerkiksi vaikeavammaisille. Yleensä psykoterapiaa voidaan käyttää osana tarjottavia hoitoja. Toisinaan neurologiset sairaudet aiheuttavat myös psyykkistä oirehdintaa, johon kuntoutuksena saatetaan käyttää psykodynaamista ja kognitiivista psykoterapiaa, vanhempien ohjauskäyntejä ja perheterapiaa. (Kumpulainen ym. 2016, 442; 705.)

Psykiatri Enckellin ja psykologi Airaksen mukaan lasten psykoterapiassa on kaksi erityispiirrettä. Ensinnäkin lapset toimivat enemmän kuin puhuvat, ja toiseksi vanhemmilla on ratkaiseva merkitys sekä terapian suunnittelussa että toteutuksessa. Hyvä yhteistyö vanhempien kanssa on edellytys sille, että psykoterapia onnistuu. (Airas & Enckell 2005, 91.) Tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että tulkilla ja hänen ammattitaidollaan on merkittävä rooli edesauttaa ja mahdollistaa vanhempien ja asiantuntijan välistä yhteistyötä, jos molemmat vanhemmat tai toinen vanhemmista on maahanmuuttajataustainen ja suomen kieltä taitamaton.

3.4. Toimintaterapia

Toimintaterapia tähtää siihen, että lapsi selviytyisi jokapäiväisistä toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti elinympäristössään ja pystyisi hyödyntämään taitojaan, tarvittaessa apuvälineitä käyttäen. Toimintaterapia hoitaa lasta kokonaisvaltaisesti ja keskittyy niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseen. Terapiassa pyritään kehittämään lapsen hieno- ja karkeamotoriikkaa, hahmottamista ja tuntoaistimuksia. Terapiakeinoihin voivat kuulua muun muassa pelit, lelut ja erilaiset leikit. Toimintaterapeutti auttaa lasta harjoittelemaan päivittäisiä toimintoja, kuten henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista, pukeutumista ja erilaisia kodin askareita. Hän voi myös tarjota apuvälineitä arkeen, kuten WC-tuolin tai kylpyapuvälineen. (Kallio 2004, 657.)

4 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Sanastotyö on terminologista työtä, joka sisältää erikoisalan käsitteiden ja niiden nimityksiä koskevan tiedon systemaattista keräämistä, analysointia, kuvaamista ja esittämistä. Sanastotyö sisältää useita työvaiheita: aineiston keruu, termi-inventaario ja rajaus, käsitejärjestelmien laadinta, käsitteiden määrittely, vastineiden haku, lausuntokierros ja aineiston viimeistely. (Sanastokeskus TSK.)

Viestinnän tehostaminen on sanastotyön päämäärä. Jotta erikoisalan sanastosta on hyötyä, se tulee laatia huolella ja soveltaen sanaston teon yleisiä periaatteita ja menetelmiä. (Sanastokeskus TSK.)

Sanaston ja sanastotyön tulee myös vastata käyttäjien tarpeisiin, tai sanasto jää kuriositeetiksi eikä hyötyä synny. Sanaston pitää nivoutua päivittäiseen työntekoon ja toimia samassa ympäristössä kuin tekstin tuottamiseen käytetyt työkalut. (Suonuuti 2013.)

4.1. Yleiskieli ja erikoiskieli

Yleiskieli on kielimuoto, joka on käytössä esimerkiksi sanomalehdissä, uutisissa, oppi- ja tietokirjoissa sekä käyttöohjeissa. Se on kieltä, jota opitaan kirjoittamaan koulussa ja jota ymmärretään koko maassa huolimatta eri murrealueista. Yleiskieleen liittyy tiettyjä sääntöjä, kuten oikeinkirjoitusta ja taivutusmuotoja koskevia. Siinä esiintyy kuitenkin paljon vaihtelua ja muun muassa taivutusmuodoissa voi olla käytössä rinnakkaisia vaihtoehtoja, kuten tärkeää ja tärkeätä. (Kotimaisten kielten keskus. Mitä yleiskieli on?) Jokapäiväinen viestintämme on suurimmaksi osaksi yleiskieltä.

Käsiteltäessä erikoistietoa tarvitaan lisäksi erikoiskieliä. Ne eroavat yleiskielestä erityisesti eriytyneen erikoissanastonsa vuoksi. Termit, jotka muodostavat erikoissanaston, ovat merkityksellisiä viestinnän välineitä erikoisaloilla. Yleiskielessä sanoilla voi olla väljempi merkitys, joka täsmentyy usein käyttöyhteyden

perusteella. Yleiskielestä poiketen erikoissanaston termeille on tyypillistä, että niiden merkitys on tarkkaan rajattu. Sen tarkoitus on varmistaa se, että erikoisalalla työtä tekevät henkilöt ymmärtävät toisiaan oman alansa viestintätilanteissa. (Suomalainen 2002.) Erikoiskielen lähikäsite on ammattikieli, joka Tieteen termipankin (2017) mukaisen määritelmän mukaan on erikoiskieli, joka liittyy tiettyyn ammattiin.

Vaikka erikoissanastojen olemassaolo on täysin perusteltua edellä mainituista syistä, tuovat ne omat haasteensa esimerkiksi tulkkaustilanteisiin. Erikoisalalla työskentelevät ihmiset toki pystyvät sujuvasti ja tarkasti keskustelemaan oman alansa asioista nimenomaan erikoissanastojen takia. Hankaluuksia voi kuitenkin syntyä, kun näitä termejä käytetään alaa tuntemattomien henkilöiden kanssa puhuttaessa. Esimerkiksi meidän opinnäytetyömme viitekehyksessä voi kuvitella tilanteen, jossa tulkattava asiakas on lastenneurologin vastaanotolla tai psykoterapeutin luona ja asiaa on mahdotonta selittää ilman erikoissanaston käyttöä. Tässä kohtaa tulkki kohtaa haasteen: löytyykö toisesta työkielestä sopivaa vastinetta erikoistermille, onko sellaista edes olemassa toisessa työkielessä ja kuuluuko termi tulkin sanavarastoon vai kohtaako hänkin termin kenties ensimmäistä kertaa. Tulkattavalla asiakkaalla on se etu, että hän voi pyytää asiantuntijaa selittämään asian yleiskielellä. Myös tulkki saattaa joutua turvautumaan vaikean erikoisan termin tulkkaamiseen selittämällä sen auki yleiskielellä, mikäli hän ei tiedä vastinetta, mutta ymmärtää erikoistermin. On tärkeää, että erikoissanastoja koskevaa sanastotyötä tehdään, jotta asioimistulkit voivat hyödyntää työssään niitä ja samalla kehittää ammattitaitoaan.

4.2. Tarkoite

Sanastotyön keskeisiä käsitteitä ovat tarkoite, käsite, termi, määritelmä ja käsitejärjestelmä. Tarkoitteet viittaavat todellisuuden ilmiöihin, jotka voivat olla joko konkreettisia (esine, puu) tai abstrakteja (yhteiskunta, terveys). Ne voivat olla myös kuviteltuja, kuten lohikäärme tai keiju. Liitämme niihin ominaisuuksia (esimerkiksi koko, rakenne, väri, muoto), jotka parhaiten kuvaavat niitä. Tarkoitteen

ominaisuuksia kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitepiirteistä muodostuu mielikuva eli tarkoitetta vastaava käsite. (Suonuuti 2006, 11–12.)

4.3. Käsite

Kielitoimiston sanakirja (2017) kuvailee käsitettä seuraavasti: ”ajattelun luoma abstrakti hahmo tai esineelle tai asialle ominaisten piirteiden kokonaisuus”. Suonuuti erottelee yksilö- ja yleiskäsitteen. Yksilökäsite on käsite, joka liittyy yhteen tarkoitteeseen (Eiffel-torni), mutta yleiskäsite kuvaa erilaisia, mutta toisiaan muistuttavien asioiden joukkoja (torni). Koska käsite on olemassa vain ihmisen omassa mielessä, tarvitaan määritelmiä ja termejä. (Suonuuti 2006, 11.) Käsite koostuu useista eri käsitepiirteistä, joista osa on niin yleisiä, etteivät ne riitä erottamaan käsitteitä toisistaan. Esimerkiksi auto ja puu voivat olla molemmat kovia ja punaisia. Erottavat piirteet määrittävät käsitettä siten, että se voidaan tunnistaa eroon toisesta käsitteestä. Kaikkia yhden käsitteen sisältämiä käsitepiirteitä kutsutaan käsitteen sisällöksi. (Suonuuti 2006, 12–13.) Käsitteiden tarkoitus on tiedon jäsentäminen. Ne eivät välttämättä ole kielisidonnaisia, mutta kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyvät tekijät voivat vaikuttaa erilaisen käsitejaon syntymiseen eri kielissä. (TSK 2006.)

4.4. Termi

Tieteen termipankki määrittelee termin erikoisalan käsitettä edustavaksi kielelliseksi ilmaukseksi (Tieteen termipankki 2017). Se voi olla yksittäinen sana (esimerkiksi auto), yhdyssana (painovoima), sanaliitto (suomen kieli) tai lyhenne (EKG) (Suonuuti 2006, 32). Voidaan puhua ”suositettavasta termistä”, jolla tarkoitetaan termiä, joka on arvioitu sopivimmaksi kuvaamaan tiettyä käsitettä. Siihen on voinut vaikuttaa termin vakiintuneisuus erikoisalalla tai se, että sen voidaan katsoa täyttävän hyvän termin vaatimukset. ”Hylättävä termi” taas on todettu epäsopivaksi kuvaamaan tiettyä käsitettä. Se on voinut johtua siitä, että termi viittaa toiseen käsitteeseen tai ei muuten täytä hyvän termin vaatimuksia. (TSK 2006.)

4.5. Määritelmä

Määritelmät kuvaavat käsitettä sanallisesti ja termit ovat nimityksiä, jotka viittaavat käsitteisiin (Suonuuti 2006, 11). Määritelmä yksilöi käsitteen, jotta se eroaa muista käsitteistä. Lisäksi se määrittää käsitteen suhteen muihin käsitteisiin ja luo ohjeet ja normit käsitteen käyttöön tietyllä alalla. Määritelmän on oltava lyhyt ja siihen kirjoitetaan vain kaikkein välttämättömin, jolla saadaan se erottumaan toisiaan lähellä olevista käsitteistä. Se auttaa selventämään viestintää erikoisalan sisällä, eri erikoisalojen välillä sekä maallikoiden ja asiantuntijoiden välillä. (Sepälä. Sanastotyön perusteet.) Esimerkiksi sanastomme sana "atetoosi" määritellään Duodecimin sanakirjassa seuraavasti: "aivojen tyvitumakkeiden häiriöön liittyvä tavallisesti toispuolinen tila, jossa esiintyy melko hitaita, usein rytmisesti toistuvia pakkoliikkeitä etenkin raajojen kärkiosissa" (Duodecim 2017).

4.6. Käsitejärjestelmä

Käsitteet eivät ole olemassa erillisinä ilmiöinä, vaan liittyvät aina toisiin käsitteisiin ja näin muodostavat yksinkertaisia tai hyvinkin monimutkaisia käsitejärjestelmiä. Kun sanastotyötä tehdään, käsitteiden välisten suhteiden analysoiminen on perusta hyvien määritelmien laatimiselle. (Suonuuti 2006, 13.) Käsitteillä voi olla keskenään joko hierarkkinen suhde, koostumussuhde tai funktiosuhde. Sanastotyössä voidaan usein käsitellä sekakoosteisia käsitejärjestelmiä, joissa yhdistyvät erilaiset käsitesuhteet. (TSK 2006.)

4.6.1. Hierarkkinen suhde

Sanastokeskuksen termipankki määrittelee hierarkkisen suhteen käsitesuhteeksi, jossa yhden käsitteen sisältö koostuu toisen käsitteen sisällöstä sekä lisäksi yhdestä tai useammasta erottavasta piirteestä. (TSK 2006). Yläkäsite jakautuu alakäsitteisiin ja ne vuorostaan uusiin alakäsitteisiin. Ylä- ja alakäsitteellä on yhteiset käsitepiirteet, mutta alakäsitteellä on olemassa vähintään yksi erottava piirre. Täten yläkäsite kuvaa aina laajempaa käsitettä ja alakäsite suppeampaa. (Suonuuti

2006, 13.) Esimerkiksi "lapsen neurokognitiivinen häiriö" on yläkäsite ja sille alakäsitteitä ovat "monimuotoinen kehityshäiriö" ja "autismikirjon häiriöt".

4.6.2. Koostumussuhde

Koostumussuhde tarkoittaa käsitesuhdetta, jossa yksi käsite vastaa tiettyä kokonaisuutta ja toinen käsite kokonaisuuden osaa. (TSK 2006). On olemassa erilaisia koostumussuhteita. Kokonaisuuden osat voivat olla kaikki keskenään samantyyppisiä tai erilaisia, toisinaan osien lukumäärä on tärkeä tieto, toisinaan ei. Joskus kokonaisuus vaatii tietyt osat ollakseen kokonainen, jolloin puhutaan suljetusta järjestelmästä tai joskus taas riittää, että kokonaisuudessa on vähintään yksi määräävä osa ja muut osat voivat olla erilaisia tai jäädä pois, jolloin puhutaan avoimesta järjestelmästä. (Suonuuti 2006, 16.) Esimerkiksi aivot ovat kokonaisuus, jonka osia ovat pikkuaivot ja isoajat.

4.6.3. Funktiosuhde

Funktiosuhde tarkoittaa käsitesuhdetta, jossa käsitteen tarkoitteiden välillä ei ole hierarkkista tai koostumussuhdetta. Funktiosuhteisiin kuuluvat muun muassa aikasuhteet (kevättä seuraa kesä) ja syysuhteet (lämpötilan nousu, josta johtuu lämpölaajeneminen). (TSK 2006.) Opinnäytetyömme sanastosta esimerkiksi "aivoammasta" ja "afasia" voisivat olla funktiosuhteessa (syysuhde) toisiinsa. Aivoammasta voi seurata afasia.

5 SANASTOTYÖPROSESSI JA LOPPUTULOKSEN ARVIOINTI

Sanastotyömme ei ole vastannut varsinaista terminologista sanastotyötä, koska olemme toimineet jo valmiiksi olemassa olevien termien puitteissa, emmekä ole lähteneet itse kehittämään uusia termejä. Kuitenkin sanastotyön periaatteista oli apua tämän sanastomme laadinnassa, määritelmien laadinnassa ja vastine-työssä.

5.1. Sanaston kerääminen ja laajuus

Sanastomme sisältää termejä liittyen lasten neurologisten häiriöiden ja sairauksien hoitoon. Aloimme kerätä termejä sanastoomme vuoden 2017 alussa, mutta toki osa sanoista oli kerätty jo ennen opinnäytetyön aloittamista tulkkauksien aikana tai tulkkauksiin valmistautumisen yhteydessä. Termejä siis kerättiin tulkkaustilanteista tai poimittiin aihetta käsitelleestä kirjallisuudesta. Lähdeteoksina käytettiin lastenneurologian perusteoksia: vuonna 2004 ilmestynyttä *Lastenneurologia* (Sillanpää, Herrgård, Iivanainen, Koivikko & Rantala) ja vuonna 2014 julkaistua *Lastenneurologia* (Pihko, Haataja & Rantala). Molemmat teokset esittelevät hyvin kattavasti aihealuetta.

Olemme pyrkineet siihen, että termeiksi valikoituneet sanat olisivat tulkkaustilanteissa toistuvia ja siten hyödyllisiä. Tätä olemme arvioineet tulkkauskokemusten sekä kirjallisuudesta saamamme tiedon perusteella.

Joukkoon on kuitenkin tarkoituksella valittu muutama harvinaisempi termi siitä syystä, että tulkkina toimiessa kyseinen termi on tullut vastaan täysin uutena sanana ja itse tilanteessa tulkki ei ole pystynyt tarjoamaan oikeaa vastinetta asiakkaalle. Esimerkiksi tällaisesta tilanteesta käy sanastomme termi ”Rettin oireyhtymä”, joka on melko harvinainen autismikirjon häiriö ja johon Lin Chen törmäsi tulkkaustilanteessa, kun vanhemmille kerrottiin, että heidän lapsellaan on kyseinen oireyhtymä. Tässä tapauksessa tilanteessa selvittiin sillä, että lääkäri selitti

asian ja sanan merkityksen, sillä suomalainen sana "Rettin oireyhtymä" on käännetty kiinaksi vastaavalla tavalla, joten sana itsessään ei selitä, mitä oireyhtymä tarkoittaa.

Alun perin ajatuksena oli kerätä termit valitsemiemme terapiamuotojen alle siten, että neljän eri terapian alaisuuteen kuuluisi jokaiseen noin 50 termiä. Aiheeseen perehtyessä ja sanaston karttuessa tarkensimme suunnitelmaamme. Termit sijoittuvat nyt yhteensä kahdeksan eri kategorian alaisuuteen. Ensimmäinen kategoria on "neurologiset häiriöt ja sairaudet", jonka alle keräsimme termejä, jotka ovat yleisimpiä tai hyödyllisiä häiriöiden ja sairauksien nimikkeitä, kuten Aspergerin oireyhtymä ja monimuotoinen kehityshäiriö.

Toisena kategoriana on "oireet", jossa on lueteltu tavallisimpia neurologisiin sairauksiin ja häiriöiden liittyviä oireita, kuten vapina tai aistiyliherkkyys. Kolmas kategoria on "tutkimukset" ja sen alla on lueteltu yleisimmät tutkimukset, joita lapselle tehdään, kun yritetään selvittää diagnoosia. Tällaisia tutkimuksia ovat esimerkiksi kromosomitutkimus ja magnetoenkefalografia. Neljäs kategoria on "aivojen osat" ja nimensä mukaisesti siihen kuuluu aivojen osat, kuten aivokuori ja aivorunko. Tämän kategorian päätimme ottaa mukaan, koska neurologisia ongelmia käsittelevissä tulkaustilanteissa kokemuksemme mukaan hyvin usein lääkäri tai terapeutti saattaa selittää asioita kuvailemalla sitä, mitä aivoissa tapahtuu tai missä aivojen osassa häiriö ilmenee.

Neljä viimeistä kategoriaa mukailevat meidän alkuperäistä suunnitelmaamme eli ovat valitut terapiamuodot: puheterapia, fysioterapia, psykoterapia ja toimintaterapia. Termit, jotka valikoituivat näiden otsikoiden alle, ovat monimuotoisempia: ne voivat liittyä terapiassa käytettäviin terapiakeinoihin (allasterapia, asumisvalmennus), sairauksiin tai oireisiin, joita yleensä kyseisellä terapialla hoidetaan (psykoosi, afasia, hieno- ja karkeamotoriikan kömpelyys) sekä apuvälineisiin (tankokenkä, ortoosi).

Yhteensä termejä on sanastossa 150 (Liite 1). Sanaston jokainen aihealue on suomenkielen aakkosjärjestyksessä. Sanasto sisältää myös määritelmät suomen kielellä.

5.2. Termien määritelmät sanastossa

Määritelmät laadimme ainoastaan suomeksi. Suurin osa määritelmistä on löydetty suoraan Duodecimin lääketieteen termisanakirjasta Terveysportti-tietokannan kautta ja siteerattu sieltä joko sellaisenaan tai hieman lyhennettynä. Duodecimin lääketieteen sanakirjasta otetut määritelmät on merkitty tähdellä, joka on heti määritelmän perässä. Esimerkiksi termin ”meningeooma” määritelmä: aivokalvokasvain; aivo- tai selkäydinkalvosta lähtöisin oleva kasvain* (Duodecim 2017). Osa määritelmistä on aika pitkiä, vaikka hyvän määritelmän pitäisi olla mahdollisimman lyhyt (Suonuuti 2006, 23). Perustelemme päätöstämme jättää osa määritelmistä pitkiksi ja sellaiseksi kuin ne Duodecimin sanakirjassa olivat sillä, että mielestämme on tärkeää erityisesti sairauksien ja häiriöiden osalta ymmärtää, mistä kyseisessä ongelmassa on kyse. Pelkkä häiriön nimi tai sairaus ei välttämättä sano alaa tuntemattomalle yhtään mitään, joten sanastoamme lukiessa voi saada heti perustiedot ongelmasta määritelmän avulla ilman että tarvitsee lähteä hakemaan lisätietoa asiaan.

Osaan termeistä olemme etsineet määritelmän luotettaviksi arvioimistamme internetlähteistä ja muokanneet määritelmät sopiviksi määritelmän laadinnan sääntöjä noudattaen eli muodostaneet pienellä alkukirjaimella alkavan, mahdollisimman lyhyen ja selkeän määritelmän. Määritelmien lähteisiin on viitattu numeroin, jotka löytyvät heti määritelmän lopusta yliviitteinä ja näin oikea lähde on helppo löytää erillisestä Määritelmien lähteet -osiosta sanaston jälkeen.

Osan termeistä olemme jättäneet kokonaan ilman määritelmiä. Sellaisia termejä ovat esimerkiksi tutkimusten nimet ja aivojen osat sekä termit, jotka itsessään jo kertovat asian olennaisen sisällön ja joihin määritelmät eivät toisi mitään lisäarvoa, kuten pidemmät fraasit ”toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen” ja ”virheasentojen korjaaminen ja ennaltaehkäiseminen”. Pieneen osaan termejä olemme muodostaneet määritelmän itse, ilman lähteen käyttämistä. Tällaisia termejä ovat muun muassa ”itsetuntemus”, ”sanajärjestysvirhe” ja ”asunnon muokaus”. Totesimme, ettei kaikkiiin sanoihin ole helppoa löytää sopivaa lähdettä, josta määritelmän muodostaisi. Tällaisissa tapauksissa päädyimme laatimaan

määritelmän itse, jos termi oli helppotajuinen ja yksinkertainen. Näiden määritelmien lopussa ei ole mitään merkkiä, joten ne erottuvat Duodecimin määritelmistä sekä muista lähteistä otetuista numeroiduista määritelmistä.

5.3. Sanaston lähteet ja vastinetyö

Sanaston laadinnassa suomenkielisiä termejä keräsimme tulkkaustilanteista sekä aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta tai internetjulkaisuista. Suomenkielistä kirjallisuutta aiheesta löytyi helposti. Kahden aiemmin mainitun lastenneurologian yleisteoksen lisäksi monesta aiheesta, kuten autismista, kehitysvammaisuudesta ja oppimisvaikeuksista löytyi omaa kirjallisuutta. Internetlähteisiin emme joutuneet paljoa turvautumaan, mutta käytimme materiaalina paria artikkelia Duodecimin Terveyskirjastosta sekä Epilepsialiiton nettisivuja. Molempia lähteitä pidämme luotettavina. Tulkkaustilanteissa kerättyjen sanojen tai fraasien oikeellisuus on tarkistettu kirjallisuuslähteistä, jotta kyseessä on varmasti ollut oikea, olemassa oleva termi.

Vastineita olemme löytäneet sanakirjoista, elektronisista sanakirjoista, internetlähteistä ja kirjallisuudesta. Etsimme joitain sanoja ainoasta saatavilla olevasta suomi–kiina-sanakirjasta (Li 2017), mutta suhtauduimme hieman varauksella sanakirjan ehdottamiin vastineisiin, koska olemme huomanneet kyseisessä teoksessa olevan virheellisiä vastineita. Yleensä kiinankielisiä vastineita joutuu etsimään välikieli englannin kautta ja niin myös sanastotyössä käytimme kahta hyväksi havaittua elektronista englanti–kiina-sanakirjaa Pleco ja LINE.

Meitä oli tekemässä kaksi henkilöä, joista toinen on äidinkieleltään kiinalainen, joten hänelle osa vastineista oli tuttuja ilman, että vastineita tarvitsi ensin etsiä sanakirjoista. Vastineiden oikeellisuus varmistettiin käyttämällä apuna Google Scholar -hakutoimintoa, joka etsii tieteellisiä artikkeleita internetistä. Hakemalla vastinesanalla pystyi helposti näkemään, tuottiko sana laajasti hakutuloksia eli oliko sana yleisesti käytössä siinä yhteydessä, mikä oli oikea vai oliko olemassa jokin toinen, parempi tai kyseisessä asiayhteydessä yleisimmin käytössä oleva

sana. Lastenneurologiaa käsittelevät tieteelliset artikkelit löytyivät esimerkiksi kiinalaisista lääketieteellisistä aikakauslehdistä. Aihetta käsitellyttä kirjallisuutta oli niukasti tai ei lainkaan saatavilla pääkaupunkiseudun kirjastoista. Meillä oli käytössä yksi Li Lingjiangin ja Lu Linin kirjoittama psyykkisiä sairauksia käsittelevä, vuonna 2015 julkaistu kirja 精神病学 Jingshen bingxué, josta saimme apua joihinkin vastineisiin.

Osa kiinankielisistä vastineista oli helppo löytää esimerkiksi suoraan sanakirjasta ja tarkistaa niiden käyttötarkoitus etsimällä aiheesta artikkeleita kiinaksi luotettavista lähteistä, kuten tieteellisistä julkaisuista. Tällaisia olivat monet sairauksien ja häiriöiden nimet, tutkimusten nimet ja aivojen osat.

Käytännön työ tulkkina opettaa myös sen, mitkä termien vastineet toimivat toisella työkielellä eli mikä termi on yleisesti käytössä tietyssä tilanteessa ja suurin osa asiakkaista sen tunnistaa. Joskus pelkän sanakirjatiedon perusteella valittu termi osoittautuikin niin sanotusti ”vääräksi” eli toisen työkielen puhuja voi sen kyllä tunnistaa, mutta toteaa, ettei kyseistä termiä joko enää käytetä tai yleensä käytetään vastaavassa tilanteessa toista termiä. Voi siis käydä niin, että tulkin asiakkaat opettavat joskus tulkkia oikean termin valinnassa.

Yksi haasteita aiheuttanut termi oli ”psykoosi”. Suomi–kiina-sanakirjassa (Li 2017) psykoosille annettiin kiinaksi pari vastinetta, joista toinen kääntyisi suomeksi ”mielenterveyden häiriö” ja toinen oli suorastaan derogatiivinen sana, jota ei missään nimessä voisi käyttää tulkkaustilanteessa, koska se olisi hyvin loukkaava. Etsiessämme internetlähteistä siellä toistui myös kiinaksi se, että psykoosilla saatettiin tarkoittaa vain yleisesti mielenterveyden häiriötä tai jopa joissain yhteyksissä psykoosilla ja skitsofrenialla tarkoitettiin samaa asiaa, vaikka nämä ovat kaksi eri asiaa. Kuitenkin esimerkiksi ”mielenterveyden häiriö” on aivan liian yleisluontoinen termi kuvaamaan psykoosia, emmekä voineet harkita sen käyttöä vastineena. Psykoosi tarkoittaa vakavaa mielenterveyden häiriötä, jossa ihmisiin todellisuudentaju heikentyy ja hän ei pysty erottamaan, mikä on totta ja mikä ei. Siihen voi kuulua aistiharhoja ja harhaluuloja (HUS. Psykoosiopas). Löysimme lopulta paremmin kuvaavan vastineen Taiwanissa käytössä olevasta psykoosia

tarkoittavasta termistä 思觉失调 (sījuéshītiáo), joka kirjaimellisesti tarkoittaa ajatusten ja tuntemisen ”kadottamista” ja muuttumista.

Tarkempaa harkintaa vastinetyössä vaativat myös termit, joita ei löydy kiinan kielestä, kuten toimintaterapia. Toimintaterapiaa ei vielä tunneta Kiinassa eikä se ole käytössä terapiamuotona. Tulkkauksen yhteydessä vakiintuneeksi käännökseksi toimintaterapiasta on kiinaksi muodostunut 行为治疗 (xíngwéi zhìliáo) ja päädyimme sen myös valitsemaan vastineeksi sanastoomme. Termi on mielestämme suhteellisen kuvaava, koska xíngwéi tarkoittaa ”käytöstä” tai ”toimintaa” ja zhìliáo viittaa terapiaan tai kuntoutukseen. Mielenkiintoista oli, että Suomi–kiina-suursanakirjassa toimintaterapia oli käännetty 职业疗法 (zhíyè liàofǎ), joka oli mielestämme väärä ratkaisu, koska zhíyè tarkoittaa ammattia ja silloin sanan käsitittäisi ammatillisena kuntoutuksena. Sanakirjoihin tulee siis suhtautua terveeseen skeptisesti, eikä aina luottaa, että sinne on valittu paras mahdollinen vastine, vaan kannattaa nähdä hieman vaivaa varmistaakseen, että termi varmasti on hyvä ja sopiva.

5.4. Sanaston arviointi

Opinnäytetyömme toisena ohjaajana toimi Yan Zhang, joka opettaa Turussa kiinaa oma äidinkieli -opetuksen puitteissa ja on myös toiminut Diakonia-ammattikorkeakoulussa kiinan kielen opettajana. Alun perin olimme löytäneet työelämäohjaajaksemme erään pitkään kiinan tulkkina ja kääntäjänä toimineen henkilön, mutta emme saaneet enää häneen yhteyttä alkusyksystä, kun olisimme tarvinneet hänen apuaan, ja olimme tyytyväisiä, että Yan Zhang suostui nopealla varoitussajalla ohjaajaksemme. Hän kertoi, ettei ole perehtynyt lastenneurologiaan, mutta koska hän osaa sekä suomea että kiinaa, hän pystyi arvioimaan sanastoomme. Hän oli tyytyväinen työhömmä ja teki parannusehdotuksia ainoastaan noin 15 termin vastineeseen perustellen ehdotuksensa. Tästä oli meille paljon apua. Kuitenkin muutaman sanan kohdalla päädyimme pitämään valitsemamme vastineen sen sijasta, että olisimme vaihtaneet sen Zhangin ehdottamaan. Esimerkiksi näin kävi sanan ”hydrokefalia” kohdalla. Valitsemamme vastine oli 脑水

肿 nǎoshuǐzhǒng, mutta Zhang ehdotti sen vaihtamista vastineeseen 水脑症 shuǐnǎozhèng. Perustelemme omaa valintaamme sillä, että löysimme sitä käytetävän sadoissa artikkeleissa, kun taas Zhangin ehdottamaa vastinetta käytettiin vain kymmenissä. Valitsimme siis käytetyimmän vaihtoehdon.

Tämä tilanne kuvaa hyvin erästä haastetta kiinan kielen sanastotyössä. Esimerkiksi sairauksilla voi olla kiinan kielessä monta eri vastinetta, jotka ovat periaatteessa yhtä oikein, mutta jotain versiota saatetaan käyttää enemmän kuin toista. Lisäksi voi olla niin, että eri kiinankielisillä alueilla, kuten Manner-Kiinassa ja Taiwanissa käytetään eri versioita. Erityisesti vierasperäiset sairauden nimet, kuten Aspergerin oireyhtymä tai Touretten oireyhtymä, on voitu kääntää kiinaksi monella eri tavalla.

Toisaalta meidän työtämme helpotti se, että suurin osa sanastomme termeistä oli sellaisia, joita käytetään paljon ja jotka ovat yleisesti tunnettuja, kun puhutaan lastenneurologiasta tai neurologiasta yleensä, joten tiedonhankinta suomeksi sekä vastineiden etsiminen oli suhteellisen suoraviivaista.

Suurin ongelma oli rajata sanasto, sillä koko ajan tuntui siltä, että olisi vielä pitänyt ottaa yksi uusi termi mukaan. Ajankäytön huomioiden oli pakko tehdä valintoja mukaan otettavien termien suhteen. Pyrimme siihen, että sanasto vastaisi ennen kaikkea alan perussanastoa, joka sekin on haastavaa. Olemme kuitenkin tyytyväisiä sanastomme kattavuuteen. Neurologian perustermien lisäksi mukaan mahtui myös muutama harvinainen häiriö tai sairaus.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut monella tapaa antoisa prosessi. Olemme olleet myös tyytyväisiä siihen, että päätimme tehdä yhteisvoimin tämän työn, sillä siitä että toinen meistä on äidinkieleltään suomenkielinen ja toinen kiinaksi on ollut sanaston laadinnassa ja tiedon etsinnässä suuri apu. Lisäksi olemme täydentäneet hyvin toisiamme, koska Lin Chenillä on jo melko pitkä tulkkaushistoria ja paljon kokemusta aihealueemme tulkkauksista, kun taas Hanna Virtanen on vasta aloitteleva asioimistulkki, mutta hänellä on paljon kokemusta tiedon etsinnästä, kirjoittamisesta ja kääntämisestä.

Lastenneurologiaan tutustuminen on ollut hyvin mielenkiintoista. Meillä on ollut jonkin verran aiempaa tietoa aiheesta johtuen tulkkauskokemuksista, kirjallisuuden lukemisesta tai asiaan muussa yhteydessä törmäämisestä, mutta opinnäytetyön tietoperustaa kerätessä saimme valtavasti uutta tietoa erilaisista häiriöistä ja sairauksista ja niihin liittyvistä oireista. Osa termeistä on vaikeita suomeksikin ja voisi sanoa, että opinnäytetyötä tehdessä on oppinut uusia sanoja ja käsitteitä sekä suomeksi että kiinaksi.

Aihealueeseemme perehtyessä on käynyt ilmi myös se, että hyvin monet häiriöt ja sairaudet ovat kytköksissä toisiinsa tai niillä on voi olla saman tyyppisiä oireita tai jokin sairaus voi altistaa toisille sairauksille tai häiriöille. Täten tutustuminen vähintään tavallisimpiin häiriöihin ja sairauksiin voi auttaa tulkkia hänen kohdassa minkä tahansa neurologisen ongelman tulkkaustilanteessa, koska niiden liitännäisongelmat tai oirehdinta voivat muistuttaa toisiaan ja saman tyyppinen sanasto voi olla käytössä.

Myös eri terapiamuodot tapahtuvat harvoin missään erillisessä tyhjössä, vaan yleensä neurologista häiriötä tai sairautta sairastava henkilö saattaa saada samanaikaisesti useampaa eri terapiaa. Kaiken kaikkiaan lastenneurologisissa ongelmissa puhutaan pitkäaikaisesta, moniammatillisesta ja usein monimuotoisten ongelmien vyyhdistä, ja jos toimii tulkkina lastenneurologiassa, on hyvä tietää tämä.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt meitä ammatillisesti paitsi lastenneurologiaan perehtymisen avulla, myös sanavaraston kehittymisen ja sanaston laadinnan periaatteiden kautta. Koska sanastoon voi ottaa vain tietyn määrän termejä, on jatkuvasti yritettävä priorisoida ja perustella sanavalintoja ja sitä kautta karsittava tai lisättävä uusia sanoja. Tätä tehdessä on helppo ymmärtää, että jokaisen tulkin sanavarasto on aina jollain tapaa rajallinen tai puutteellinen, osa sanoista on aktiivisessa käytössä ja osa käyttämättömyyden takia passiivisessa sanavarastossa, ja kuitenkin samaan aikaan tulisi aina oppia lisää sanoja. Tätä varsin mahdotonta tehtävää auttavat suuresti hyvin tehdyt sanastot, jotta kaikkien tulkkien ei tarvitse aloittaa aina uuden aihealueen kanssa täysin alusta.

Uskomme, että sanastosta voi olla hyötyä myös muissa terveydenhuollon tilanteissa kuin suoraan lastenneurologiaa käsittelevissä. Esimerkiksi sanastoon ottamamme tutkimuksia tai aivojen osia käsittelevät termit voivat olla hyödyllisiä missä tahansa terveydenhuollon tulkkauksessa. Lisäksi erityisesti terapiamuotojen alaiset termit voivat olla hyödyllisiä muissa kuin lastenneurologiaa koskevissa tulkkauksissa. Uskomme myös, että sanastosta ja käsikirjoituksesta voivat hyötyä muidenkin kielten kuin kiinan tulkit, koska tietoperustan kautta voi tutustua lastenneurologiaan aiheena ja kerätä tarvitsemiaan termejä tai käyttää sanastomme suomenkielistä osuutta ja etsiä niihin vastineet omalla kielellään.

LÄHTEET

- Ahonen, T. & Aro, T. (toim.) (2001). *Oppimisvaikeudet – Kuntoutus ja opetus yksilöllisen kehityksen tukena*. Juva: Atena Kustannus.
- Brummer, M. & Enckell, H. (2005). *Lasten ja nuorten psykoterapia*. Helsinki: WSOY.
- Duodecim (2017). Lääketieteen termit. Saatavilla 13.9.2017 <http://www.terveysportti.fi/sovellukset/sanakirjat/#/q//lte01929>
- Epilepsialiitto (2016). Tietoa epilepsiasta. Saatavilla 23.9.2017 <https://www.epilepsia.fi/web/epilepsialiitto/lapsen-epilepsian-tutkiminen-ja-hoito>
- Gillberg, C. (1999). *Autismi ja autismin sukuiset häiriöt lapsilla, nuorilla ja aikuisilla*. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Hermanson, E. (2012). Neurologisten ongelmien seulonnat. Duodecim Terveyskirjasto. Saatavilla 23.9.2017 https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00606
- Herrgård, E. & Renko, R. (2000). Lapsen neurologisen kehityksen seuranta - milloin on syytä huoleen? Duodecim 2000:116:2038-45. Saatavilla 23.9.2017 <http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo91769.pdf>
- HUS. Psykoosiopas. Saatavilla 20.9.2017 <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/psykoosiopas.aspx>
- Isohanni, P. & Pihko, H. (2014). Neuromuskulaarisairaudet. Teoksessa H. Pihko, L. Haataja & H. Rantala (toim.), *Lastenneurologia* (s. 172–183). Helsinki: Duodecim.
- Kallio, A.-K. (2004). Kuntoutustyöryhmän toimintamuodot. Teoksessa M. Sillanpää, E. Herrgård, M. Iivanainen, M. Koivikko, H. Rantala. (toim.), *Lastenneurologia* (s. 652–664). Jyväskylä: Duodecim.
- Kaski, M., Manninen, A., Mölsä P. & Pihko, H. (toim.) (2012). *Kehitysvammaisuus* (5. uud. p.). Helsinki: Sanoma Pro.
- Koivikko, M. & Korpela, R. (2004). Lastenneurologinen kuntoutusjärjestelmä. Teoksessa M. Sillanpää, E. Herrgård, M. Iivanainen, M. Koivikko, H. Rantala. (toim.), *Lastenneurologia* (s. 644–651). Jyväskylä: Duodecim.

- Korpilahti, P. (2003). Kielen kehitykselliset häiriöt; viivästynyt ja poikkeava kielenkehitys. Teoksessa K. Launonen & A-M. Korpijaakko-Huuhka. (toim.) *Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita* (s. 39–58). Tampere: Palmenia.
- Kotimaisten kielten keskus. Mitä yleiskieli on? Saatavilla 12.9.2017 https://www.kotus.fi/kielitieto/kielenhuolto_kielitoimistossa/yleiskieli/mita_yleiskieli_on
- Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. (2016). *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*. Helsinki: Duodecim.
- L.1977/519. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Saatavilla 12.9.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>
- Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) (2003). *Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita*. Tampere: Palmenia.
- Li, G. (2017). *Suomi kiina suursanakirja*. Helsinki: Art House Oy.
- Linnankivi, T. (2014). Neuroimmunologiset sairaudet. Teoksessa H. Pihko, L. Haataja & H. Rantala (toim.), *Lastenneurologia* (s. 197–208). Helsinki: Duodecim.
- Lönnqvist, T. (2014). Etenevät aivosairaudet. Teoksessa H. Pihko, L. Haataja & H. Rantala (toim.), *Lastenneurologia* (s. 184–193). Helsinki: Duodecim.
- Lönnqvist, T. (2014). Liikehäiriöt. Teoksessa H. Pihko, L. Haataja & H. Rantala (toim.), *Lastenneurologia* (s. 194–196). Helsinki: Duodecim.
- Pihko, H., Haataja, L. & Rantala, H. (2014). *Lastenneurologia*. Helsinki: Duodecim.
- Puustjärvi, A., Raevuori, A. & Voutilainen, A. (2012). Lasten ja nuorten ADHD:n lääkehoito. Saatavilla 12.9.2017 <http://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/lasten-ja-nuorten-adhd-n-laakehoito/>
- Sanastokeskus TSK. (2006). Terminologian sanasto. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry. Saatavilla 12.9.2017 <http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/TerminologianSanasto.pdf>

- Seppälä, K. Sanastotyön perusteet. Sanastokeskus TSK. Saatavilla 12.9.2017
https://www.google.fi/search?q=sepp%C3%A4l%C3%A4+sanastoty%C3%B6n+perusteet&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab&gfe_rd=cr&dcr=0&ei=iPq3WbTkKlqDYMb6iLgD
- Serlo, W. (2004). Hydrokefalia ja selkäydinkohju. Teoksessa M. Sillanpää, E. Herrgård, M. Iivanainen, M. Koivikko, H. Rantala. (toim.), *Lastenneurologia* (s. 109–131). Jyväskylä: Duodecim.
- Sillanpää, M., Herrgård, E., Iivanainen, M., Koivikko, M., Rantala, H. (2004). *Lastenneurologia*. Jyväskylä: Duodecim.
- Suomalainen, J. (2002). Erikoiskielistä yleiskieleen – termeistä sanoiksi. *Kielikello* 1/2002. Saatavilla 12.9.2017 <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1317>
- Suonuuti, H. (2006). *Sanastotyön opas*. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry.
- Suonuuti, S. (2013). Sanastotyön alkutaipale: perusteet hyvälle sanastotyön aloitukselle. Saatavilla 12.9.2017 <http://www.terminfo.fi/sisalto/sanastotyon-alkutaipale-perusteet-hyvalle-sanastotyon-aloitukselle-83.html>
- Terveyskylä.fi. (2017). Motoriikan poikkeavuudet. Saatavilla 10.9.2017
<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/kehitykselliset-poikkeavuudet-ja-oppimisvaikeudet/motoriikan-poikkeavuudet>
- Tieteen termipankki. (2017). Saatavilla 12.9.2017 <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:termi>
- 李凌江, 陆林 (主编) (2015). *精神病学* (第三版). 北京: 人民卫生出版社

LIITE 1: LASTEN NEUROLOGISTEN KEHITYSHÄIRIÖIDEN JA SAIRAUKSIEN HOIDON SANASTO SUOMI-KIINA

NEUROLOGISET KEHITYSHÄIRIÖT JA SAIRAUDET 神经发育障碍和疾病	
aivojen epämuodostuma keskushermoston epämuodostuma*	脑畸形
aivokasvain keskushermoston kasvain, joka on lähtöisin aivokudoksesta, ympäröivistä rakenteista kallon sisällä tai selkäydinkanavasta ¹	脑肿瘤, 脑瘤
aivotärähdys hyvin lievä aivovamma, jossa tajuttomuuden kesto on enintään puoli tuntia ja johon liittyy enintään 24 tunnin pituinen vammanjälkeinen muistinmenetys*	脑震荡
aivovamma ulkoisista mekaanisista syistä aiheutunut aivojen vaurio; luokiteltu neliportaisen asteikon mukaan (hyvin lievä, lievä, keskivaikea ja vaikea)*	创伤性脑损伤
aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (AHDH) ennen 7 vuoden ikää ilmenevä oireyhtymä, jolle ovat ominaisia kehitystasoon nähden poikkeava tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus ja impulsiivisuus*	注意力缺陷多动障碍/多动症
Aspergerin oireyhtymä autismikirjon häiriö, jota luonnehtivat sosiaalisen vuorovaikutuksen poikkeavuudet, mielenkiinnon kohteiden ja toimintojen rajoittuneisuus ja toimintojen kaavamainen toistuvuus, mutta jossa ei esiinny kielen eikä älyllisen kehityksen viivästymää*	阿斯伯格综合征
autismikirjon häiriöt varhaislapsuudessa alkavia kehityshäiriöitä, jotka ilmenevät kommuni-	泛自闭症障碍, 自闭症系列障碍

kaation ja vuorovaikutuksen poikkeavuuksina sekä kapeutuneena ja kaavamaisena käytöksenä*	
CP-vamma sikiökaudella tai ennen kolmen vuoden ikää tapahtuneen aivovaurion aiheuttama pysyvä, vaikeutumaton liikehäiriö*	腦癱
demyelinaatiosairaus hermostotauti, jolle ominaista myeliinin häviäminen aksonien ympäriltä*	脱髓鞘病
Downin oireyhtymä ylimääräisestä kromosomista 21 aiheutunut kehityshäiriö, jolle ovat ominaisia mm. tyypilliset kasvopiirteet, lyhyet sormet, sydämen ja ruoansulatuskanavan synnynnäiset epämuodostumat, nivelten velttous, älyllinen kehitysvammaisuus, suurentunut leukemiavaara ja nopea vanheneminen 40. ikävuoden jälkeen*	唐氏综合征
epilepsia tila jossa esiintyy kohtauksittain tajunnan, motoriikan, sensoriaan, autonomisen hermoston toiminnan tai käyttäytymisen häiriöitä liittyneinä aivosähkötoiminnan purkauksiin*	癲癇
fragiili x-oireyhtymä X-kromosomissa peittyvästi periytyvä oireyhtymä, jota sairastavien X-kromosomissa voi näkyä epänormaali kurouma ja jonka taudinkuvaan kuuluvat mm. älyllinen jälkeenjääneisyys, kivesten suurikokoisuus ja sidekudoksen epänormaaliudet*	脆性 X 染色体综合征
gliooma hermotukikudoskasvain; gliasoluista alkunsa saanut kasvain*	神经胶质瘤
hahmotuksen ja motoriikan erityisvaikeus vaikeus hahmottaa asioita, tekstiä, paikkoja, toimintatapoja tai esineitä	观察和运动特殊困难

sekä hieno- ja karkeamotorinen kömpelyys ²	
hermostoputken sulkeutumishäiriö hermostoputken sikiökautinen kehityshäiriö, josta voi aiheutua eriasteisia kallon, aivojen, selkärangan ja selkäytimen vajaasti kehittyneitä osia ja tyriä*	神经管闭合障碍
hydrokefalia tila jossa aivokammiot ovat laajentuneet, tavallisesti aivo-selkäydin-teen kierron häiriön vuoksi*	脑水肿
kehityksellinen koordinaatiohäiriö liikkumistaidon häiriö, jonka yhteydessä esiintyy usein myös oppimisvaikeuksia, puheen vaikeuksia ja ADHD:tä ³	发育协调障碍
kehityshäiriö sikiökaudella tai lapsuusiässä tapahtunut jonkin elinjärjestelmän kehityksen häiriintyminen; taitojen taikka psyykkisen tai psykososiaalisen kehityksen häiriintyminen*	发育障碍
laaja-alaiset oppimisvaikeudet yksilön selviytymistä laaja-alaisesti vaikeuttavia, vaikeasti määriteltävissä olevia oppimisvaikeuksia ja toimintakyvyn puutteita ilman varsinaista älyllistä kehitysvammaisuutta*	广泛学习困难
laskemisen erityisvaikeus matemaattisten taitojen oppimisvaikeus, jonka syynä ovat mm. numerotajun, numerojärjestyksen hallitsemisen tai avaruudellisen hahmottamisen heikkoudet	计算障碍
lukihäiriö lukemis- ja kirjoittamishäiriö, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus*	阅读障碍
meningeooma aivokalvokasvain; aivo- tai selkäydin-kalvosta lähtöisin oleva kasvain*	脑膜瘤

<p>migreeni kohtauksittainen oireisto, jota voivat edeltää esioireet ja johon voi kuulua toispuolinen päänsärky ja/tai tyyppillisiä neurologisia oireita*</p>	偏头痛
<p>mitokondriotauti joukko äidiltä periytyviä (tai mutaation aiheuttamia) aineenvaihduntatauteja ja epämuodostumia, joiden syynä on jokin virheellinen mitokondriogeeni*</p>	线粒体病
<p>monimuotoinen kehityshäiriö ryhmä puheen, kielen, oppimiskyvyn ja motoriikan kehityshäiriöitä, joista mikään ei ole yksinään hallitseva*</p>	广泛发育障碍
<p>narkolepsia nukahtelusairaus; vilkeunen säätelyhäiriöstä aiheutuva pakonomainen kohtauksittainen nukahtelu*</p>	发作性睡病
<p>neuromuskulaarinen sairaus hermoihin ja lihaksiin liittyvä*</p>	神经肌肉疾病
<p>neuropatia ääreishermostojen toimintahäiriö, ääreishermostojen tauti*</p>	神经病, 神经病变
<p>näönvaraisen havaitsemisen ongelma häiriö visuaalisessa havaintotoiminnassa⁴</p>	视觉观察障碍
<p>Rettin oireyhtymä X-kromosomissa esiintyvän geenivirheen aiheuttama, normaalin varhaiskehityksen jälkeen tytöllä (pojat kuolevat ennen syntymää) ilmenevä autismikirjon häiriö, jolle ovat ominaisia osittainen tai täydellinen puheen ja liikuntakyvyn menetys, kaavamainen käsien vääntely, vuorovaikutuksen ja leikin kehityksen estyminen ja lopulta vaikea älyllinen kehitysvammaisuus*</p>	雷特综合征, Rett 综合征
<p>sekundaarinen kasvain toisen taudin seurauksena tullut kasvain*</p>	继发性肿瘤

<p>Touretten oireyhtymä lapsuudessa alkava ja aikuisiällä usein lievittyvä oireyhtymä, jossa esiintyy tahattomia lihasnykäyksiä ja äännähtelyjä*</p>	<p>Tourette 综合征</p>
<p>älyllinen kehitysvammaisuus sellaisten ennen 18 vuoden ikää alkaneiden tilojen yleisnimi, joille ovat kehityshäiriön vuoksi ominaisia keskimääräistä vähäisempi älykkyys sekä siihen liittyvä jokapäiväisen toiminta- ja sopeutumiskyvyn heikkous*</p>	<p>智力障碍 / 智障</p>

<p>OIREET 症状</p>	
<p>aistialherkkyys puutteellinen reagointi aistimukseen⁵</p>	<p>感觉迟钝</p>
<p>aistiherkkyys esimerkiksi yliherkkä kuulo, yliherkkä tuntoaisti, valoherkkyys, jotka voivat aiheuttaa keskittymisvaikeuksia⁶</p>	<p>感觉过敏</p>
<p>aivoturvotus kudosnesteen tavallista suurempi määrä aivoissa*</p>	<p>脑肿胀</p>
<p>atetoosi aivojen tyvitumakkeiden häiriöön liittyvä tahallisesti toispuolinen tila, jossa esiintyy melko hitaita, usein rytmisesti toistuvia pakkoliikkeitä etenkin raajojen kärkiosissa*</p>	<p>手足徐动症</p>
<p>depressiivinen jakso kaksisuuntaisen mielialahäiriön sairausjakso, jonka aikana ihminen kärsii ahdistuneisuudesta, uupumuksesta ja mielialan laskemisesta⁷</p>	<p>郁期</p>
<p>dystonia lihasjänteyshäiriö, tahdonalaisten lihaksien säätelyhäiriö, jossa esiintyy tahattomia toistuvia liikkeitä ja lihasjänteiden lisääntyessä virheasentoja*</p>	<p>肌张力障碍</p>

<p>hyperventilaatio voimistunut hengitys, syvä ja nopea hengitys*</p>	过度换气
<p>kohonnut kallonsisäinen paine</p>	颅内压升高
<p>kuumekouristukset imeväisillä ja pikkulapsilla korkean kuumeen aikana, erityisesti kuumeen nousuvaiheessa, esiintyviä yleistyneitä lihaskouristuksia*</p>	高热惊厥
<p>lihasjänteys voimakkuudeltaan vaihteleva lepäävän lihaksen normaali jänteys*</p>	肌紧张, 肌肉紧张度
<p>lihasvelttous lihasjänteiden puuttuminen*</p>	肌紧张缺乏
<p>liikehäiriö lihastoiminnan säätelyhäiriöstä johtuva liikkeiden epätarkoituksenmukaisuus tai vajavuus*</p>	运动障碍
<p>liitännäisongelma kehityshäiriöön tai sairauteen liittyvä samanaikainen toinen häiriö, sairaus tai oire*</p>	相关问题
<p>maaninen jakso kaksisuuntaisen mielialahäiriön sairausjakso, jonka aikana henkilö on yliaktiivinen, mieliala on koholla⁸</p>	躁狂期/躁期
<p>poissaolokohtaus epileptiakohtauksen muoto, jossa tajunta katkeaa hetkeksi ilman motorisia oireita*</p>	失神发作
<p>psykosomaattinen oire psykkisistä syistä aiheutuva elimellisen oireen kaltainen oire*</p>	受心理影响的, 精神身体相关的
<p>pyörtyminen aivoverenkierron äkillisestä heikkeneemisestä aiheutunut ohimenevä tajuttomuus*</p>	昏厥
<p>somaattinen häiriö</p>	躯体障碍

somaattinen eli ruumiillinen tai hermostossa kehononteloiden ulkopuolisiin kudoksiin liittyvä*	
spastisuus jäykkähalvaus, kouristuksellisuus, (jousto)kankeus, (lihas)jäykkyys*	痉挛
tajunnan hämärtymiskohtaus epileptinen kohtaus ⁹	意识模糊
tajuttomuus-kouristuskohtaus epileptinen kohtaus ¹⁰	丧失意识-抽搐
tic-liike nykimisoire; etenkin hartioiden, kaulan, kasvojen ja pään alueen tahdosta riippumaton, jatkuvasti toistuva nopea lihasliike tai lyhyt liikesarja*	抽搐/抽动
unissakävely perusuneen liittyvä unihäiriö, jonka aikana henkilö kävelee tai puuhailee*	梦游症
vapina riippumaton lihastoiminta, joka ilmenee liikelaajuudeltaan vähäisinä edestakaisina liikkeinä*	颤抖
varvaskävely pienen lapsen taipumus kävellä päkiöllä*	脚尖走路
yökastelu viisi vuotta täyttäneen lapsen toistuva tahdonalainen tai tahaton virtsaaminen yöllä vuoteeseen*	尿床

TUTKIMUKSET	
aivosähkökäyrä	脑电图
erotusdiagnoosi	鉴别诊断
kromosomitutkimus	染色体检查
magneettikuvaus	磁共振成像

magnetoencefalografia (MEG)	脑磁图
sydänsähkökäyrä (EKG)	心电图
tietokonetomografia	CT/计算机断层扫描
ultraäänitutkimus	B 超

AIVOJEN OSAT	
keskushermosto	中枢神经系统
ääreishermosto	周围神经系统
hypotalamus	下丘脑
aivolisäke	脑下垂体
aivosiltaydinjatke	脑桥延髓
pikkuaivot	小脑
aivokammio	脑室
talamus	丘脑
käpylisäke	松果体
aivokuori	皮质
aivorunko	脑干
isoaivot	大脑
etuotsalohko	前额叶
aukile	囟门
aivo-selkäydinneste	脑脊液

PUHETERAPIA 语言治疗	
afasia aivoperäinen kielellisten kykyjen osittainen tai täydellinen puutos*	失语症
dysfasia aivohäiriöstä johtuva osittainen kyvyttömyys kommunikoida puheen tai kirjoituksen avulla, vaikka aisti- ja lihastoiminnot ja älykkyys voivat olla normaalit*	特定型语言障碍
dyspraksia aivoperäinen vaikeus suorittaa tahdonalaisia liikkeitä tai liikesarjoja*	发展性协调障碍
huonokuuloisuus kuulon heikentyneisyys*	听力损失
itseilmaisuu sanoin, ilmein, elein tai liikkeen avulla tapahtuva itsensä ilmaiseminen	自我表达
jokeltelu noin puolivuotiaan vauvan tapaan ilmaista itseään käyttämällä vokaaleja ja konsonantteja muodostamaan lyhyitä tavuja, kuten tä-tä ¹¹	牙牙学语
kielenkehityksen erityisvaikeus kieliopillisesti tyydyttävän puheen oppimisen vaikeus, jonka syynä ei ole esim. älyllinen kehitysvammaisuus	语言发展的特殊困难
kommunikointia tukevat ja korvaavat keinot (AAC) viestintää, jossa käytetään tukiviittomia, kuvia tai blisskieltä ¹²	支持和替代沟通的手段
puhelaite nauhoitettuja puheviestejä hyödynnettävä kommunikaation apuväline ¹³	语音设备
puheterapeutti kieli-, puhe- ja äänihäiriöiden tutkimiseen, ehkäisyyn ja hoitoon (kuntoutukseen) koulutuksen saanut henkilö*	语言治疗师
sanajärjestysvirhe	词序错误

lauseen sanat ovat kieliopillisesti väärässä järjestyksessä	
semanttis-pragmaattinen kielihäiriö häiriö puheen merkityksen ymmärtämisessä, tiedon käsittelyn ongelmasta johtuva kokonaisvaltainen viestinnän häiriö ¹⁴	语义-语用缺陷障碍
suulakihalkio sikiökautisesta kehityshäiriöstä aiheutunut suulaen halkio*	唇腭裂
taivutusvirhe sanojen taivutusmuotojen virheellinen käyttö	词形变化错误
tarkkaavaisuus	注意
tukiviittoma viittomakielen viittoma, jota käytetään puheen rinnalla ja täydentämässä puhetta ¹⁵	辅助手语
valikoiva puhumattomuus (mutismi) lähinnä lapsilla ja nuorilla esiintyvä mielenterveyshäiriö, jolle on ominaista itsepintainen kieltäytyminen puhumasta yhdessä tai useammassa sosiaalisessa tilanteessa, vaikka kyky puhua ja ymmärtää puhetta on normaali*	选择性缄默症
änkytys puheen rytmisen etenemisen häiriö, jolle ovat ominaisia äänteiden, tavujen tai sanojen toisto, venytys ja kiinnijuuttuminen*	口吃
äänihäiriö puhe- tai lauluäänen tuottamisen häiriö tai ongelma*	语音障碍
äännevirhe lievä puheen häiriö, konsonantin tai vokaalin tuottamisen ongelma ¹⁶	发音错误

FYSIOTERAPIA 物理治疗	
allasterapia vedessä toteutettavaa fyysistä lihas- tai liikeharjoittelua ¹⁷	水疗
fysioterapeutti fysioterapeutin, lääkintävoimistelijan tai erikoislääkintävoimistelijan ammat- titutkinnon suorittanut henkilö*	物理治疗师
heijaste tahdosta riippumaton liike tai muu eli- mistön reaktio, joka saa aikaan sille ominaiseen ärsykkeeseen kerrasta toiseen jokseenkin samanlaisen vas- teen*	反射
hienomotoriikka (esim sormien) pienten lihasten tarkkasäätöiset liikkeet*	精细动作
karkeamotoriikka suurten lihasten liikkeet*	大动作
kuormitus nivelille niveliin kohdistuva liiallinen rasitus	关节的负载
kömpelyys liikkeiden jäykkyyttä, kankeutta tai hi- tautta	笨拙
lihasvoima lihasten kyky tehdä työtä vastusta vastaan väsymättä ¹⁸	肌肉力量
motoneuronisairaus motoneuronien eli liikehermosolujen toimintaa vaurioittava neurologinen sairaus*	运动神经元疾病
myopatia lihassairaus, lihastauti*	肌病
nivelliikkuvuus nivelen liikelaajuus	关节灵活性
selkärangan skolioosi selkärangan käyristyneisyys sivu- suuntaan*	脊柱侧凸

tahdonalainen liike	自主运动
tahdosta riippumaton liike	不自主运动
tankokengät kampurajalan hoidossa käytettävät, tankoon kiinnitetyt tukikengät, jotka säilyttävät jalkaterän normaalin asennon*	矫正鞋
venyttely lihasten pituuden lisääminen erilaisilla liikkeillä	拉伸
vireystila ihmisen virkeyden aste	警觉度

PSYKOTERAPIA 心理治疗	
ahdistuneisuushäiriö psykkisiä häiriöitä, joille on ominaista poikkeavan voimakas kohtauksittainen tai jatkuva uhan tunne, jota saatetaan yrittää säädellä välttämiskäyttäytymisen tai pakkotoimintojen avulla*	焦虑症
itsetuntemus henkilökohtainen ymmärrys siitä, millainen on	自我认识
kouluvalmiustutkimus psykologin suorittama tutkimus, jossa arvioidaan lapsen valmiutta koulunkäyntiin ¹⁹	入学准备测试
käytöshäiriö (lasten ja nuorten) toistuva ja itsepin-tainen uhmakas, epäsosiaalinen tai aggressiivinen käyttäytyminen, joka rikkoo ikätason mukaisia käytösnormeja*	行为障碍

<p>masennus mielenterveyshäiriö jolle ovat ominaisia mm. pitkäaikainen alakuloisuus, mielihyvän menetys, aloitekyvyn puute, uupumus ja unihäiriöt*</p>	<p>沮丧, 抑郁</p>
<p>pakko-oireinen häiriö ahdistuneisuushäiriö jolle ovat ominaisia elämää rajoittavat pakkoajatukset ja/tai pakkotoiminnot*</p>	<p>强迫症</p>
<p>psykoosi vakava elimellis- tai psyykkis pohjainen mielenterveyshäiriö, jossa todellisuudentaju on selvästi häiriintynyt*</p>	<p>精神病</p>
<p>raivokohtaus käytös- ja hillitsemishäiriö, jolle on ominaista henkilön kyvyttömyys hillitä (seurauksiltaan vakavia) väkivaltaisia yllykkeitään*</p>	<p>暴怒发作</p>
<p>sopeutumishäiriö mielenterveyshäiriö jolle on ominaista vaikeus sopeutua johonkin psykososiaaliseen stressitekijään ja jonka oireita ovat mm. ahdistuneisuus, masentuneisuus, käytöshäiriöt, sosiaalinen eristäytyminen ja työnteon ja opintojen estyminen</p>	<p>适应障碍</p>
<p>sosiaalinen fobia sosiaalisten tilanteiden pelko²⁰</p>	<p>社交恐惧</p>
<p>traumaperäinen stressireaktio epätavallisen voimakkaan traumaattisen tapahtuman kokemisesta viipeen jälkeen ilmenevä, viikkoja, kuukausia tai jopa vuosia kestävä psyykinen sopeutumishäiriö*</p>	<p>创伤性应激反应</p>
<p>tunteiden säätely kyky hallita tunteita ja itseään²¹</p>	<p>情绪调节</p>
<p>tunteiden tunnistaminen eri tunteiden erottaminen toisistaan ja ymmärrys siitä, mitä tunnetta tuntee</p>	<p>情绪识别</p>
<p>uhmakkuushäiriö</p>	<p>对立违抗性障碍</p>

lapsella tai nuorella esiintyvä käyttöhäiriötä lievempi häiriö, johon kuuluvat toistuva riitely etenkin aikuisten kanssa, sääntöjen uhmaaminen, vihasuus ja kostonhaluisuus, mutta johon ei liity väkivaltaisuutta*	
ylivilkkaus liikatoimeliaisuus	多动

TOIMINTATERAPIA 行为治疗	
asumisvalmennus arjen taitojen ja toimintojen, kuten kaupassa käynnin, ruoanlaiton ja siivouksen, päivittäistä tukea ja ohjausta ²²	住宿培训
apuväline jokapäiväistä elämää helpottava apuväline, kuten rollaattori ja erikoistyyökälyt*	辅助工具
asunnon muokkaus asuntoa muokataan jokapäiväisen elämän ja liikkumisen helpottamiseksi	房屋改造
EMS-sähköstimulaatio lihasten, hermojuurten tai hermojen ärsytys sähköllä*	肌电刺激
kehonhallinta kehon asentojen ja liikkeiden hallinta ²³	身体控制
kehonhahmotus kyky hahmottaa oma keho, eri ruumiinosat ja kehon toiminta ²⁴	身体知觉
kinesioteippaus teippausmenetelmä, jota käytetään lievittämään kipua, ohjaamaan liikettä tai kehon käyttöä ja parantamaan asento- ja liiketuntemusta ²⁵	肌内效贴

<p>lastahoito vastasyntyneen lonkkanivelen synnynnäistä epävakautta tai nivelen sijailtaanmenoa hoitava hoitomuoto²⁶</p>	<p>矫正治疗</p>
<p>ohjattu harjoittelu toimintaterapeutin kanssa yhdessä tehtävä harjoittelu</p>	<p>指导下的练习</p>
<p>omatoimisuus itsenäinen, oma-aloitteinen ja aktiivinen toiminta</p>	<p>自主性</p>
<p>ortoosi ortopediassa käytettävä tukilaite tai tukisidos, joka säilyttää asennon ja ehkäisee tai oikaisee virheasentoja*</p>	<p>矫形器</p>
<p>ryhmäterapia</p>	<p>集体治疗</p>
<p>toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen</p>	<p>行为能力的促进和维持</p>
<p>toimintaterapeutti terveydenhuoltoalan opistoasteella tai ammattikorkeakoulussa toimintaterapiaan koulutuksen saanut henkilö</p>	<p>行为治疗师</p>
<p>virheasentojen korjaaminen ja ennaltaehkäiseminen</p>	<p>错误姿势的矫正和预防</p>
<p>toiminnalliset valmiudet lapsen sensomotoriset perusvalmiudet, motorinen ja visuomotorinen tuotto sekä visuaalinen hahmottaminen²⁷</p>	<p>活动能力</p>

MÄÄRITELMIEN LÄHTEET

* Duodecim. (2017). Lääketieteen termit. Saatavilla 13.9.2017 <http://www.terveysportti.fi/sovellukset/sanakirjat/#/q//lte01929>

-
- ¹ Hus. Aivokasvaimet. Saatavilla 1.10.2017 <http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaanhoitopalvelut/neurokirurgia/aivokasvaimet/Sivut/default.asp>
- ² Kaikille yhteinen ammatillinen oppilaitos. (2010). Hahmottamisen ja motoriikan vaikeudet. Saatavilla 4.10.2017 http://www.eesteetonamis.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=118:hahmottamisen-ja-motoriikan-vaikeudet&catid=59:tietoa-oppimisvaikeuksista&Itemid=75
- ³ ABR-kuntoutuksen tuki ry. Kehityksellinen koordinaatiohäiriö. Saatavilla 4.10.2017 <https://www.abr-kuntoutus.info/18>
- ⁴ Terveyskylä. (2017). Tietoa näönvaraisen havainnoinnin häiriöistä. Saatavilla 27.10.2017 <https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/neuropsykologia/n%C3%A4%C3%B6nvarainen-havainnointi/tietoa-n%C3%A4%C3%B6nvaraisen-havainnoinnin-h%C3%A4iri%C3%B6ist%C3%A4>
- ⁵ Saikko, S. & Tervonen, E. (2014). *Aistimuksia arkeen – Opas aistihakuisen lapsen toiminnan tukemiseksi*. (Opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Toimintaterapian koulutusohjelma). Saatavilla 8.10.2017 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201403032785>
- ⁶ Suur-Helsingin sensomotorinen keskus. (2017). Aistiyliherkkyys. Saatavilla 8.10.2017 <https://www.thalamusoy.com/palvelut/aistiyliherkkyys/>
- ⁷ Terve.fi. (2010). Maanis-depressiivisyys. Saatavilla 27.10.2017 <http://www.terve.fi/maanis-depressiivisyys/maanis-depressiivisyys>
- ⁸ Terve.fi. (2010). Maanis-depressiivisyys. Saatavilla 27.10.2017 <http://www.terve.fi/maanis-depressiivisyys/maanis-depressiivisyys>
- ⁹ Epilepsialiitto. (2015). Epilepsia-kohtaukset. Saatavilla 27.10.2017 <https://www.epilepsia.fi/web/epilepsialiitto/epilepsia-kohtaukset>
- ¹⁰ Epilepsialiitto. (2015). Epilepsia-kohtaukset. Saatavilla 27.10.2017 <https://www.epilepsia.fi/web/epilepsialiitto/epilepsia-kohtaukset>
- ¹¹ Rautanen, M. (2012). Puheen kehitys. Saatavilla 8.10.2017 https://www.vauva.fi/artikkeli/vauva_ja_taapero/puheen_kehitys
- ¹² Papunet. (2017). Puhetta korvaava kommunikointi eli AAC. Saatavilla 15.10.2017. <http://papunet.net/tietoa/puhetta-korvaava-kommunikointi-eli-aac>
- ¹³ Papunet. (2017). Puhelaite. Saatavilla 15.10.2017 <http://papunet.net/tietoa/puhelaite>
- ¹⁴ My Aspergers Child. (2009). The Connection between Semantic Pragmatic Disorder and Aspergers Syndrome. Saatavilla 15.10.2017 <http://www.myaspergerschild.com/2009/08/connection-between-semantic-pragmatic.html>
- ¹⁵ Papunet. (2017). Tukiviittomat kommunikoinnissa. Saatavilla 14.10.2017 <http://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-kommunikoinnissa>

-
- ¹⁶ Peda.net. Äännevirheet. Saatavilla 13.10.2017 <https://peda.net/savukoski/korvatunturin-koulu/erityisopetus/vjlv/%C3%A4%C3%A4nnevirheet>
- ¹⁷ Kuhmon JK-Fysioterapia Oy. (2015). Allasterapia. Saatavilla 29.9.2017 <http://www.jk-fysioterapia.fi/allasterapia/>
- ¹⁸ Terve koululainen. Kurkistus kuntoon: fyysinen kunto. Saatavilla 28.10.2017 <https://www.tervekoululainen.fi/ylakoulu/liikuntataidot/fyysinen-kunto/>
- ¹⁹ Mehiläinen. (2015). Kouluvalmiustutkimus. Saatavilla 28.10.2017 <https://www.mehilainen.fi/terveyspalvelut/palvelut/572/kouluvalmiustutkimus>
- ²⁰ Suomen Mielenveysseura. Sosiaalisten tilanteiden pelko rajoittaa elämää. Saatavilla 27.10.2017 <https://www.mielenveysseura.fi/fi/mielenveys/mielenveyden-h%C3%A4iri%C3%B6t/sosiaalisten-tilanteiden-pelko-rajoittaa-el%C3%A4m%C3%A4%C3%A4>
- ²¹ Suomen Mielenveysseura. Tunnetaitojen perusteet. Saatavilla 27.10.2017 <https://www.mielenveysseura.fi/fi/mielenveys/itsetuntemus/tunnetaidot/tunnetaitojen-perusteet>
- ²² Aspa. Asumisvalmennus. Saatavilla 28.10.2017 <https://www.aspa.fi/fi/asumispalvelut/asumisvalmennus>
- ²³ Pasanen, K. (2017). Kehonhallinta. Saatavilla 29.10.2017 <https://www.voi-manpolku.info/kehonhallinta/>
- ²⁴ Vernerinet. (2016). Esimerkkejä kuntoutuksesta: kehonhahmotus ja sääntöleikit. Saatavilla 29.10.2017 <http://verneri.net/yleis/esimerkkeja-kuntoutuksesta-kehonhahmotus-ja-saantoleikit>
- ²⁵ Selkäkanava. Selkäkipu ja kinesioteippaus. Saatavilla 27.10.2017 <http://selkakanava.fi/selkakipu-ja-kinesioteippaus>
- ²⁶ HYKS. (2012). Vastasyntyneen lonkkaluksaatio. Saatavilla 29.10.2017 <http://www.hus.fi/sairaanhoito/lasten-sairaanhoito/lastenkirurgia/ortopedia-ja-traumatologia/Documents/Lonkkalastahoito.pdf>
- ²⁷ Sensorisen Integraation Terapian Yhdistys ry. Terveysthuollon kysymykset. Saatavilla 29.10.2017 <http://www.sity.fi/vanhemmille/usein-esitetyja-kysymyksia/terv-huollon-kysymykset/>

SANASTON SUOMENKIELISET LÄHTEET

- Li, G. (2017). *Suomi kiina suursanakirja*. Helsinki: Art House Oy.
- LINE Dictionary. (2017). English Chinese Dictionary. Saatavilla 4.11.2017 <http://ce.linedict.com/#/encn/home>
- Pihko, H., Haataja, L. & Rantala, H. (2014). *Lastenneurologia*. Helsinki: Duodecim.
- Pleco Chinese Dictionary. (2017). Pleco Inc.
- Sillanpää, M., Herrgård, E., Iivanainen, M., Koivikko, M., Rantala, H. (2004). *Lastenneurologia*. Jyväskylä: Duodecim.

SANASTON KIINANKIELISET LÄHTEET

- 李凌江, 陆林 (主编) (2015). 精神病学 (第三版). 北京: 人民卫生出版社
- 张晶晶, 包新华, 曹广娜, 姜胜玲, 朱兴旺, 卢红梅, 贾利芳, 潘虹, 吴希如 (2010). 中国 Rett 综合征患儿突变基因的亲源分析. 中华医学遗传学杂志 2, 121–124.
- 程芳, 胡珍玉, 敬攀, 程霞, 胡莎莎, 汪贝妮, 王晓笛, 张文武 (2017). 宁波市 2218 例中学生注意缺陷多动症状与抑郁情绪的调查研究. 中国现代医生 55(3), 125–129.
- 金伟 (2016). 综合性康复干预对脑瘫患儿肢体功能及基本认知功能的影响. 中国实用神经疾病杂志 19(1), 89–90.
- 乐鑫, 赵培伟, 刘智胜, 吴革菲, 胡家胜, 万春辉, 何学莲 (2016). STAT3 基因多态性与儿童癫痫易感性的相关性. 临床儿科杂志 30, 801–805.
- 王铭梁, 李文彬 (2016). 创伤性脑损伤后认知障碍的 MRI 研究进展. 磁共振成像 7(4), 310–314.
- 陈顺森, 白学军, 张日昇 (2011). 自闭症谱系障碍的症状, 诊断与干预. 心理科学进展 19(1), 60–72.
- 梁亚勇, 陈凯云, 陈碧媛, 岑超群, 邹小兵 (2017). 共患注意缺陷多动障碍对学龄阿斯伯格综合征儿童学业及社交功能损害的影响. 中国儿童保健杂志 25(7), 709–711.
- 段纪俊, 杨念念, 严亚琼, 郑荣寿, 张思维, 陈万青 (2013). 中国 2009 年脑瘤发病与死亡分析. 中国肿瘤 9, 685–689.
- 朱峰 (2015). 产前超声诊断胎儿唐氏综合征的价值评价. 中国实用医药 6, 123–124.
- 沙艳伟, 丁露, 纪智勇, 梅利斌, 李萍, 李铮 (2016). 脆性 x 染色体综合征一家系分析. 中华男科学杂志 22(9), 797–804.